Mart - Nisan 2018 ISSN: 1306 - 3731 Fiyatı : 7 TL.

13. YIL

Akpınar

74. SAYI

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

Kuruluş T. : 01.01.2006 Kurucusu : İsmail ÖZMEL

HER SABAH GÜNAYDIN DİYORUM TÜRKÇENİN YÜZÜ GÜLÜYOR

Saim Sakaoğlu, Abdullah Satoğlu, İsmail Özmel, Suna Canlı, Bedrettin Keleştimur, Ahmet Ayaz, Rıdvan Canım, Nail Tan, Harika Ufuk, Fatma Özger Bilgiç, Bekir Oğuzbaşaran, Fazlı Köksal, Mehmet Baş, Ali Rıza Kaşıkcı,

NİĞDE'DE 54. KÜTÜPHANELER HAFTASI ETKİNLİKLERİ

(26 Mart-1 Nisan 2018)

Niğde Valisi Yılmaz Şimşek, 54. Kütüphaneler haftası etkinleri çerçevesinde İl Kütür Merkezinde düzenlenen 'Tanzimattan Günümüze Türk Şiirinde Portreler' isimli serginin açılışını gerçekleştirdi.

İl Kültür Müdürü Basri Akdemirin açılış konuşmasından sonra slayt gösterisi ve Av. İsmail Özmel'in 'Niğde'de Okuma ve Yayıncılık Kültürü' söyleşisi ile devam eden programın sonunda Sayın Yılmaz Şimşek İsmail Özmel'e bir plaket verdi.

Akpınar
KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Yıl: 12 Sayı: 74 / Mart / Nisan 2018 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ
İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU
İsmail ÖZMEL
Murat SOYAK
Nevzat TOPAL
Mehmet BAŞ

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)
Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Em. Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ
Sayısı: 7 TL
Yıllık Abone Bedeli: 50 TL
Resmî Abone Bedeli: 120 TL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM
Hüseyin BİLEN

BASIM YERİ
KARAN OFSET LTD. ŞTİ.
İlhanlı Mah. Aydınlık Cad. 95/ A • NİĞDE
Tel: 0.388 233 66 22 • Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Yayınlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

4 **ÇOKBİLMİŞLİK TASLAYANLAR**
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

7 **VELUT BİR YAZAR VE ŞAİR: H A L İ S T İ N K U K U L**
Abdullah SATOĞLU

10 **İSMAİL ÖZMEL VE AKPINAR'I**
Prof. Dr. Saim Sakaoğlu

11 **İNSAN KİTAPLARDA NE ARAR?**
İsmail ÖZMEL

14 **YENİ NESİL ÇOCUKLAR, YENİ NESİL KÜTÜPHANELER**
Dr. Suna CANLI

17 **HARİD FEDAİ'DE KIBRIS KİMLİĞİ**
Bedretttin KELEŞTİMUR

21 **ÜLKÜ TAMER'İN ARDINDAN**
Ahmet AYAZ

23 **NUSRET MAYIN GEMİSİNİ SAKLAYAN GECE**
İsmail ÖZMEL

24 **SİM VE SİYAH**
Harun KAYA

25 **MURAT SOYAK'LA ŞİİR ÜZERİNE SÖYLEŞİ**
Söyleşen: Rıdvan Canım

31 **ÖNEMLİ BİR HALK BİLİMİ SÖZLÜĞÜ ÜZERİNE**
Nail TAN

34 **23 NİSAN ÇOCUK BAYRAMI**
Harika UFUK

35 **DÜŞMAN TAŞ OLSUN MEHMET'İM**
Fatma Özger BİLGİÇ

36 **HAİKULARLA SUYUN BEŞ HÂLİ**
Hasan ÖZÇELİK

37 ***SOKRAT OKUYAN KÖYLÜLER***
Fazlı KÖKSAL

43 ***İNSAN VE ÇERÇEVE***
Mehmet BAŞ

44 ***GÖLGECİNİN GÖLGESİ***
Ali Rıza KAŞIKCI

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

HER SABAH GÜNAYDIN DİYORUM,
TÜRKÇE'NİN YÜZÜ GÜLÜYOR

Türkçe'nin karşı karşıya bulunduğu zorlukların birincisi bilinçsizlik. Dil bilinci deyip geçemeyiz. Bakınız güzel karşılıkları olan kelimeleri kullanmıyor yabancı kelimeleri kullanıyoruz. Bu biraz da elimizdeki hazinenin değerini bilmemektir. Dilimizin kelime türetmekteki kabiliyetini yeterince bilmeden hüküm vermek, ikinci tehlikedir.

Hatta filan kelimeye karşılık bulunmadığı için o yabancı kelimeyi aynen kullandığını söyleyenlere rastlamışsınızdır. Bir dil; derinlikli metinlerin tercümesi esnasında zorluklarla karşılaşıyorsa; orada bir eksiklik aranabilir. Bilebildiğimiz kadar, Türkçe'nin böyle bir sıkıntısı olmamıştır. Türkçe'ye ilk tercüme edilen Budist metinleri; bunlar sıradan metinler değildir; felsefi eserler, daha sonra Kur'anı Kerimin tercüme ve tefsirinde, hiçbir kelime sıkıntısı doğmadığı gibi, muhtevayı Türkçe'ye aktarırken anlam ve derinlik olarak da aynen taşınmaya gayret edilmiş ve bu önemli imtihandan Türkçe başarıyla çıkmıştır. Daha başka dillerden tercümelerde de kelime ve kavram sıkıntısı çekilmemiştir.

Üçüncü tehlike, batıdan gelen eşya adları ve kelimeler; ilginç bir birliktelikle; günlük konuşmalarımız arasına girme imkânı bulmaktadırlar. Yeni eşya ve yeni kavramlar huduttan girerken, konunun uzmanları ve devlet kurumları bunlara karşılıklar bulma gayreti içine girmedikçe, bu kelime hücumundan rahatsız olmaya devam edeceğiz.

Ne zaman yurdumuzdaki buluşlar ve bilimsel araştırmalar belli bir seviyenin üzerine çıkarsa bu akım yavaşlayacak ve sonunda belki de duracaktır. Bir örnek vermek gerekirse, 1974'e kadar sözlüklerde sitres (stres) maddesine rastlamadım.(Misal TDK sözlüğü 1974 baskısı) İngiltere'de sitres üzerine Tıp sahasında, bilimsel bir araştırma yapıldı ve o araştırma ile sözcük güncel hale geldi ve sözlüklerimize stres kelimesi girdi. Ülkemizde, bilimsel ve teknik çalışmalar çağın önüne geçmesiyle ancak bu yabancı kelime yığılmasından önemli ölçüde kurtulabiliriz.

Ama seyahatler ve çeşitli münasebetlerle bir kısım kelimeler gelecek ve bir kısım Türkçe kelimeler de başka dillere gitmeye devam edecektir. Bütün bu kelime hareketlerinin genel kültür ve bilim dünyasının merkezlerinden birisi haline gelindiğinde bile az da olsa devam edeceğini var sayabiliriz.

Batıdan gelen kelimelerin dilimizi taşlı tarlaya çevirmesinde hepimizin paylarına düşen kusurları vardır. Dilimiz Türkçeye saygımız zayıftır, çünkü onu konuşan ve yazanların bir kısmı; nasıl bir hazine ile karşı karşıya olduğunun farkında değildir.

Dilin fiil köklerinden, isim, sıfat gibi kelimelerden eklerle birçok kelime türettiğini biliyoruz: Bilmek: bil, bilgi-li/siz, bilge, bilgiç, bilinç-li/siz, bilgisayar, okumak; oku, okul, okut, okudu, okutman, okutucu, okucu, gibi. Mesela bilgi, belge, bulgu. Bu kelimelerdeki derinlik ilginizi çekmiyor mu? Hâlbuki Türkçenin kuralları geniş uygulama sahası bulan bir disiplin olmasından ve 350 civarındaki fiillerden ve diğer kelimelerden sayısız kelime türetilme kabiliyetini okullarımızda özellikle öğretmemiz gerekir. Bu vasıflar Türkçenin yolunu daima açık tutmaktadır, arayan bulur.

Her anlama ayrı bir kelime uydurmak veya bulmak. Böyle kural dışı bir arayış Türkçenin ses uyumu ve ahengini ve anlama ulaşmaktaki şayanı hayret kabiliyetini zayıflatır. Onun için dil konusunda örneklerle konuşmak daha isabetli olacaktır.

Yeni bir yol tarif edenler örnek vererek şöyle olsa Türkçe daha çabuk zenginleşir demeleri gerekir. Türkçenin dil bilgisi kulları ile uyuşması ve diğer kelimelerimizle anlam ve ahenk bakımından uyum içinde olması düşünülmelidir. Dilin en büyük kelime kaynağının, anlama ulaşmakta bize yol gösteren fiil köklerinin, kelime ve eklerin üzerinde bir daha durup düşünmekte fayda vardır diye düşünüyorum. Ruhumuzu ve bütün serencamımızı ve kültür, sanat varlığımızı ifade ettiğimiz, Türk dili deryasını daha yakından tanıtmaya ve öğrenmeye ihtiyacımız vardır.

Edebiyat, sanat, kalkınma ve ekonomi Türkçenin işlenmesi ve zenginleşmesi ile doğrudan doğruya ilişkilidir. Yabancı kelimelere İhtimamla karşılıklar bulmalıyız ki yanlış örnekler yayılma imkânı bulamasınlar. Yeni gelen kelimelere karşılıklar türetme gayretlerini yavaşlatmamalıyız.

Giysilerimiz eskiyor ve yenileriyle değiştirmek gerekiyor. Bazı kelimeler de zaman içinde eskiyor, bilinç mi kolay söyleniyor şuur mu? Bilinç bilmek fiiline sırtını vermiş sağlam bir yapısı vardır ve kelimeyi ilk gören bile ona bir anlam verebilir. (Sevmek fiilinden sevinç de güzel bir kelimedir. Başarıdan herkes sevinç duyar gibi). Ama ben ikisinin de dilimizin malı olduğu bilinciyle, yeri geldikçe şuur, yeri geldikçe bilinç kelimesini kullanıyorum isterseniz siz de öyle yapın. Fazla mal göz çıkarmaz.

Büyük ağabeyim şair Hasan Hüseyin Özmel'i (1920 - 18.03.2018) kaybettik. Hangi söz bu kaybı dile getirebilir? Sabretmek ve düşünmek. Ne çok sırlı bir dünyada yaşadığımızı anlayan bir teslimiyet içinde. Ona Allah'tan rahmet, sevenlerine başsağlığı ve sabır diliyoruz.

Kütüphanemize, kültürümüz, dilimiz ve tarihimizle ilgili kıymetli eserler kazandıran Hasan Celal Güzel'i, Şair ve Çevirmen Ülkü Tamer'i kaybettik. Onlara da Allah'tan rahmet sevenlerine başsağlığı ve sabır diliyoruz.

Hasan Celal Güzel'e bir özel sayı için yazılarınızı beklediğimizi de söylemeliyim.

Akpınar yazılarla ve şiirlerle dolu dolu huzurlarınızda, yeni şeklimiz ve hacmimiz sebebiyle bir sayı bedelini 7 liraya, yıllık (altı sayı) abonesini de 50 liraya çıkarmak mecburiyetinde kaldık, özür dileyerek, desteklerinizi bekliyor, selam ve saygılarımızı sunuyoruz.

İsmail ÖZMEL

ÇOKBİLMİŞLİK TASLAYANLAR

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Bu konuya eğilmeyi epeydir düşünüyordum. Konuyu destekleyecek birkaç da güzel örneğim vardı. Ha bu ay, ha öbür ay derken bekleyip duruyordum. Artık gününün geldiğine inanınca mini bilgisayarımın başına oturmanın da zamanının geldiğini anladım.

Ancak iki önemli konu vardı. Bunlardan ilki kelimenin yazımı yani eski söyleyişle imlası… Öyle ya, çoğumuzda olmasa bile azımsanmayacak bir kitlemizin vaz geçilmez bir özelliği vardır: Her birleşik yazılması gereken kelimeyi ayrı yazmak veya tersini uygulamak. Tabii bunda Yazım Kılavuzu (Türk Dil Kurumu)'ndaki bir maddenin de etkisi yok değil. İşte o alt başlık: Bitişik yazılan birleşik kelimeler (s. 21). Bu başlığın yorumlanması bizi ikinci bir alt başlığa götürmeyecek mi? İşte o başlık: Ayrı yazılan birleşik kelimeler. Yani, kelime hem birleşik hem de ayrı yazılacak. Bu ayrıcalığı toplumun büyük kesimine aktarmak oldukça zor.

Biz de bu iş için oluşması ve oturması için 18 yıllık bilim kurulu üyeliğimizin bize kazandığı bir alışkanlıkla Türk Dil Kurumu'nun Yazım Kılavuzu'na bakacaktık. Baktık da. Orada şöyle deniliyor:

çokbilmiş

çokbilmişlik, -ği (26. bs., 2009, 159)

İkinci konumuza gelince… O da bu bitişik yazılan birleşik kelimenin anlamı… Daha doğrusu anlamlarına… Onun için de bakacağımız kaynak yine Türk Dil Kurumu'nun yayını olan Türkçe Sözlük olacak (Ankara 2011, 11. bs.). Bakalım sözlüğümüz neler söylüyor:

çokbilmiş sf. (ço'kbilmiş) 1. Her şeye aklı eren, zeki, akıllı. 2. zf. Her şeye aklı eren, zeki, akıllı bir biçimde. "Ama bunun lafını bile etmiyor, çokbilmiş görünmek istemez." -T. Buğra. (s. 559-560)

çokbilmişlik, -ği a. Çokbilmiş olma durumu. Çokbilmişlik taslamak kendini çokbilmiş gibi göstermek: "Zekâ gösterisine yeltenmemiş, çokbilmişlik taslamamıştı." -K. Tahir. (s. 560)

Gerek tanımlarımız gerekse verilen örnek cümleler konumuzu açıklamış olmaktadır. Demek ki çokbilmişlik olumluluk ifadesi taşırken çokbilmişlik taslamak olumsuzluk ifadesi taşımaktadır.

Biz, çokbilmişlik'i bir kenara bırakıp çokbilmişlik taslamak'ı ele alalım. Acaba çevremizde çokbilmişlik taslayan/lar var mı? Hemen, "Olmaz olur mu?" diye devam edeceğim. Elbette benim çevremde de böyleleri vardır ve de olacaktır. Toplumumuz onlarsız olmaz, onlarsız edemez.

1970'li yılların başı… Atatürk Üniversitesi'nde doktor asistan olarak görev yapıyorum. Fakültemiz bir dergi yayımına başlayacak. Çoğu benim gibi genç olan arkadaşlardan da yazı isteniliyor. Bir dilci arkadaşımız da Erzurum veya Bayburt ağzı ile ilgili bir yazı kaleme alıyor. Bu tür yazıların vaz geçilmez bir özelliği vardır: Örnek kelime ve örnek cümlelere de yer vereceksiniz. Mesela andığımız illerimizin ağızlarında sen zamirinin sana şekli oldukça farklı bir şekilde söylenir: sehen. Ve daha nice örnekler.

Daktilo edilip basımevine gönderilen yazılar bir süre sonra dizilmiş ve düzeltme nüshası alınmış olarak yazı sahibine ulaştırılır. O da varsa yanlışları kuralına göre işaretleyip düzelttikten sonra basımevine gönderir. Derken dergi basılıp ilgililere sunulur. O da ne? Bizim arkadaşımızın ağız yazısı sizlere ömür! Gönderilen düzeltme nüshasını eline alan, yeni söyleyişle düzeltmen, eski söyleyişle musahhih arkadaşımız bütün ağız özelliklerini ortadan kaldırmış. Örnekleri hep Türkiye Türkçesi'ne çevirmiş. Niçin söyle yaptığı sorulunca da şu anlamlı cevabı verivermiş:

"Ula, bunnar da ünvreste hocasi olmuşlar, daha Türkçeyi bülmirler."

Abdülhak Hamid'in dediği gibi, '… ayniyle vâki.'

Bir yakınımızın çocuğu evlenecek. Artık okuntu dönemi geçti. Cicili biçili, biraz da şakalı makalı düğün davetiyeleri basılacak. Benden istenilen, birlikte güzel ve anlamlı bir davetiye seçmek ve önceden hazırladığımız ifadeyi davetiyeye yerleştirmek. Neyse bu tür işlerle de uğraşan bir tanıdığımız var. Bir arabaya doluşup arkadaşımızın iş yerine çıkarma yapıyoruz. Şimdiki gençler de pek zevk sahibi… Arkadaşımızdaki 200'e yakın davetiyeden bir tekini bile beğenmediler de komşudan destek aldık. Neyse onlardan getirilenlerden biri beğenildi!

Metnimizin davetiyeye yerleştirilmesini de gerçekleştirdikten sonra biz beklemede iken davetiyemiz karşıki küçük çaplı basımevinde muradına ermeye gönderildi.

Bizim ekip çay kahve faslını yaşarken ben de bir gerçek ıhlamur içerek süreyi dolduruyoruz. Davetiye güzel, ifade güzel, önerilen punto ve karakterler güzel… O da ne, bizim dizgici arkadaşın çokbilmişliği değil de çokbilmişlik taslamak damarı kabarıvermiş. Davetiyenin en önemli bölümü gelin ve güveyin adlarının yazılması… Biz şöyle demiştik: Çocuklarımız Fatma ile Mehmet'in… Bizim, zamana fazlasıyla ayak uyduran, sizin davetiyeyi seçmek için bile yüzlerce süslü kâğıdı gözden geçiren takımımızın zevki ve ifade özgürlüğü ortadan kaldırılıyor, çok bilmiş basımevi sorumlusunun kurbanı oluveriyor. Zevkler ve renkler tartışılmaz diye bir söz vardı

galiba, ama o arkadaş işi tartışma boyutuna getirivermiş. Ne mi yapmış? Çocuklarımız Fatma ile Mehmet'in ibaresi Çocuklarımız Fatma & Mehmet'in oluvermemiş mi? Oysa bizim takımın tamamı bu nesebi belli olmayan işaretten nefret ediyor. Hemen basımevine koşuyoruz. Delikanlı bizden övgü veya iltifat beklerken fırçamsı ifadelerle karşılaşınca şaşırıveriyor ve hemen savunmaya geçiveriyor:

"Ama efendim, bugünlerde bütün davetiyeleri böyle basıyoruz…"

Tutup da tartışacak, "Yav, biz bilmez miyiz öyle bastırmasını… Biz size ne verdiysek siz onu basacaksınız!" havalarına filan girmedik. Çocuklarımızın adını beğenmeyip değiştirmediğine de şükrederek doğrusunu bastırıp ayrıldık. Bu çokbilmiş arkadaşın en azından birkaç metre ötede oturan bizlere böyle bir önerisinin olduğunu söylemeye gelmesini de beklememizin gereksiz olduğunu sonradan fark ettik!

O ünlü Temel fıkrasında olduğu gibi, 'Ne biri, hepsi ters geliyor' hesabı, bu tür çokbilmişlik taslayanlar hep benim mi dikkatimi çekiyor, bilmiyorum. İşte biri daha…

Bu seferki arkadaşımızla bir kartvizit bastırma muhabbeti yaşıyoruz. Kartvizite nelerin yazılacağını, nelerin nerelerde yer alacağını bir bilgisayar çıktısıyla birlikte ilgiliye veriyoruz. Her şey tamam… Filan gün gidip alacağız. Önce bir elektrik kesintisi bahanesi… Ona razıyız ama ya öbürü? Kartvizitimizin tepesinde bir derneğin adı yer alıyor. Biraz altında ise bir ad.. Onun altında ise daha küçük harflerle şu ibare yer alıyor: Konya Şubesi Başkanı burada da çokbilmişlik devreye giriyor. Bu son ifade aslanlar gibi değişikliğe uğratılıyor ve şu anlamsız şekle büründürülüyor: Konya Şube Başkanı. Evet, Konya adı olmasaydı Şube Başkanı olabilirdi ama işin içine değilse bile ifadenin başına Konya girince işler değişiyor. Tabii iki kutu kartvizit sizlere ömür, çöpe…

Sözü, basımevi ilgililerinden bilginler seviyesine taşıyarak bağlayalım. Çok yönlü yazarımız Ahmet Kabaklı'nın ölümün onuncu yılı dolayısıyla, vaktiyle kurucusu olduğu dergi bir özel sayı hazırlamak ister. Bizden de bir yazı istenilir. Hatıralara boğulan sayının içindeki dişe tırnağa dokunan iki üç yazıdan biri bizim imzamızı taşıyordu. Keşke taşımasaydı!. Çünkü kim bilir hangi gerçek çokbilmişlik taslayan zat imlamı kendi kafasına göre ayarlamış, cümlelerimi birleştirerek anlamsız kelime yığınlarına yol açmış, vb.

İşte biz de bu maktul yazı için bir yazı kaleme aldık. Çünkü düzeltme isteğimizi dikkate bile almadılar: Maktul Bir Yazı Nasıl Olur? Erciyes, 35 (411), Mart 2012, 2-3 ve oradan Çalı (Konya), 110, Temmuz 2012, 6-7. (O yıllarda Muhteşem Yüzyıl adlı bir dizi oynuyor ve maktul ve makbul bir sadrazamdan söz ediliyordu.)

Bilmem bilgiçlik taslamayı anlatabildik mi? Yolunuzun, davetiyelerinizin, kartvizitlerinizin ve yazınızın böylelerine rastlamaması dileklerimizle.

VELUT BİR YAZAR VE ŞAİR: HALİSTİN KUKUL

Abdullah SATOĞLU

Türk halk ve tasavvuf edebiyatının mümtaz şairi Yunus Emre'nin, "Gönlünü derviş eyle /Dostıla biliş eyle" dediği gibi, bir beytinde:

Gönüller arasına döşemeli rayları
Ve içine kurmalı nûr dolu sarayları!(1)

diyen Halistin Kukul, günümüz şair ve yazarları arasında, aynı zamanda en çok kalem kullanan mümtaz bilim adamlarımızdan biridir.

Kendisini ilk defa, 1990'lı yılların başında, Feyzi Halıcı'nın, o zaman Ankara -Meşrutiyet caddesindeki bürosunda sohbet ederken tanıdığım Kukul; 1943 yılında Trabzon-Beşikdüzü'nde doğdu, 1961'de Erzincan Lisesi'ni bitirdikten sonra, Kara Harp Okulu'na girmiş, fakat 21 Mayıs olayları dolayısıyla ayrılmak durumunda kalmıştır. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü'nden mezun oldu. Rize, Samsun, Ünye ve Cide liselerinde Fransızca öğretmenliği, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde müdür yardımcılığı, Samsun Eğitim Fakültesi ve 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak hizmet verdi ve 1997 yılında emekliye ayrıldı.

İlk şiiri 1961'de Harbiye'nin Sesi gazetesinde çıkmış, daha sonra Türk Edebiyatı, Defne, Çağrı, Millî Kültür, Hisar, Töre, Çaba ve Bayrak gibi dergilerle, Tercüman, Orta Doğu, Babıalide Sabah, Hergün, Türkiye, Zaman ve Millet gazetelerinde şiir, hikâye ve makaleleri yayınlanmıştır.

Halistin Kukul'a göre; "Şiir ve ilim, dünyanın en zor meşgalesidir. Bu iki meşgale, iğneyle kuyu kazmak gibidir. Görünmez ama, ortaya çıktığı zaman tüm toplumları etkisi altına alır…Şiir, gönlün aşk denilen muazzam, muazzez, müzeyyen, mükemmel, mümtaz, feyizli, faziletli ve edepli vasıflarıyla göz kamaştıran ve akl-ı selimle müşterek, esrarlı albeniliğinin şahlanışıdır. Yâni şiir aşktır. Hakiki ve mecazî vasfıyla aşk…Başlı başına, boydan boya, alabildiğine hür ve müstakil ve zabtedilmez hissiyat ve düşüncedir. Onu ancak sahibi zabtedebilir…"

O, katıldığı yarışmalarda, bazılarının birincilik ödülü kazandığı şiirlerini: Türk'ün Ayak Sesleri – Kıbrıs Destanı - Sonsuzluk Merdiveni – Şiirlerle Nasreddin Hoc Fıkraları – Ayçiçek'le Nurdede – Dağıstanlı Arslan Şeyh Şamil Destanı ve Kanije

Destanı isimli kitaplarda topladı. Ayrıca, Zincirli Tepe – Sevgi Çemberi ve Yarınlar Daha Güzel isimli hikâye kitapları ile Gelincikler Nârindir ve Havada Bulut Yok isimli oyunları bulunmaktadır.

50.sanat yılı dolayısıyla, Necmi Çamaş'ın Sosyal İşler Daire Başkanı olduğu, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından, 2007'de "Şiirle Geçen 50 Yıl" programı düzenlenen Kukul, yukardaki kitap isimlerinden de anlaşılacağı gibi, aynı zamanda bir "destan şairi"dir.

"Şeyh Şamil" ve "Kanije Destanı" eserlerini, tarih sevgisi ve onun verdiği heyecanla yazdığını belirten ve "Kıbrıs Destanı" isimli eseri Kültür Bakanlığı yayınları arasında yer alan şairimize göre: "Destanlarımız, bizim millî hüviyetimizdir. Destansız bir millet, köksüzdür. Destanlar bir yönüyle millî kültürümüzü, bir yönüyle de, bu kültür içinde insanımızı tarif ederler…"(2)

Halistin Kukul, Çıngı dergisinde yayınlanan "Âşık Kemalî Bülbül'den Vefa Örnekleri" başlıklı bir yazısında, Kemalî Bülbül'ün, 1982 yılında Gülpınar dergisinde çıkan, çevresindeki şairlerle ilgili bir "övgü" şiirinde, kendisi için söylediği;

"Gönül erbabıdır Halistin Kukul
Yazdıkları sanki bir okul oldu.
Bülbül der, aziz dost, ey Rabbine kul
Dostluk başlayalı nice yıl oldu." (3)

dörtlüğüne de yer vermiştir. Ne var ki, o yazıda, benim Ekim 1982 tarihli "Gülpınar" dergisinde yayınlanan "Ankara'nın Şairleri" başlıklı şiirimdeki:

Ana şair Zorlutuna
Alır bizi koltuğuna.
"Sultan" der Taranoğlu'n
Ankara'nın şairleri…(4)

dörtlüğünün de, Kemalî Bülbül'e ait olduğu zannedilerek ona maledildiğini gördüm…

Millî ve mânevî değerlerimize her vesile ile sahip çıkan Kukul, "Ramazannâme" isimli uzunca bir şiirinde, Ramazan ayının, özellik ve faziletini şöyle dile getirmiştir:

Muhabbet deryasının aşk lezzeti sende var
Aşkın hakikatinin muhabbeti sende var.
Tutuştu mu gönüller bir kez o kıvılcımla
Saâdetin özünün bereketi sende var.

O, tatlı, temiz ve samimi aşk duygularını, bulut bulut semaya çekerken, sonsuzluğa yelken açarak, geçmişe ve geleceğe selam gönderir:

Saat mi kaldı geri
Ben mi çok ilerdeyim?
Yelken açsın sâniye
Sonsuzluğa gideyim

Aşkı sundum yüceye
Yol verip düşünceye.
Sonraya ve önceye
Ben selam göndereyim.

Halistin Kukul'un, Türk Divan Edebiyatı'nın ünlü şairi Nedim'in: "Bu şehr-i Sitanbul ki bimislü behâdır / Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdır" diye vasfettiği aziz İstanbul ile ilgili bir şiirini sunuyoruz:

İSTANBUL – 1
Yeditepe, bin bir renk, harf çılgın, âşık iklim
Her köşe - bucağında muhteşem ana dilim.

İSTANBUL - 2
Dedi: "Ya ben Bizans'ı alırım, ya o beni"
Açarken, genç Sultan, bir görkemli çağ, yepyeni

İSTANBUL - 3
Rast gelinmez dünyada asla onun dengine;
Huzur ve sürur veren emsalsiz âhengine.

İSTANBUL - 4
Güzellik numunesi tabiatta her zerre
Boğaz'da doğar insan saniyede bin kerre.(5)

(1): Çağrı Dergisi: Ağustos 2017, Sayı 693
(2): Türk Şiirinden Portreler – Mehmet Nuri Yardım: Burak Yayınları, İst. 2001 – Sayfa 266
(3): Çıgı Dergisi: Eylûl-Ekim 2007, Sayı 46
(4): Gülpınar Dergisi – Abdullah Satoğlu : Ekim 1982, Sayı 78, Sayfa 12
(5): Çağrı Dergisi: Ağustos 2007, Sayı 573

İSMAİL ÖZMEL VE AKPINAR'I

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu

Yayımlandıkları dönemde daha dünyaya gelmediğim veya okur yazar olmadığım dergiler vardır. Bunların başında, Halkevleri Genel Merkezi'nin Ankara'da üç ayrı dönem ve üç ayrı boyda yayımladığı Ülkü dergileri gelir. Özellikle ilkinin başında Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'nün bulunduğu sayılar birer hazine gibidir. Hocamızın yardımcısının Fevziye Abdullah Tansel olduğunu de eklemeliyim. Ülkemizde böyle güzel dergilerin sayısı çoktur da önemli bir bölümü yayına son verdikten sonra bir daha ortalarda görünmez olur.

Akpınar böyle bir dergi değildir. Niğde Halkevi'nin yayın organı olarak Mayıs 1934 tarihinde yayın hayatına atılan Akpınar dergimiz yayınına son verilmesinden yıllarca sonra yine Niğde'de hayata geçirilir. Artık o bir halkevi dergisi değil, bir sanatkârın dergisidir. Asıl mesleği avukatlık olmakla birlikte şiir, deneme ve araştırma alanlarında eserler veren bir pınardır. 01 Ocak 2006 tarihinde yeniden ve iki aylık bir dergi olarak yayın hayatına başlayan Akpınar artık iyiden iyice gelişmiş, serpilmiş, bir il dergisi olmaktan öte bir ülke dergisi olmuştur. Dostumuz Av. İsmail Özmel için 'derginin hemen hemen her şeyidir.' denilse abartılmamış olur görüşündeyiz,

Elimizdeki son sayısı, Ocak-Şubat 2018 tarihini taşıyan 73. sayısıdır. Bu sayıyı ele alanlar onun her yönüyle büyüdüğünü göreceklerdir. Sayfa sayısı artmış, boyu büyümüş, kapağı güzelleşmiş bir dergi ile karşılaşıyoruz. Sayfaları açtığımızda gördüklerimiz daha çok şaşırtacaktır. Ülkemizin değişik bölgelerinin sanatçılarının yanında değişik üniversitelerimizin öğretim üyeleri de yazı ve şiirleriyle dergiye renk ve bilgi katmaktadırlar. Birkaç adı sayıp da bazı dostlarımızı gücendirmek istemeyiz. Galiba bu atılım, derginin geleceği için de bir müjdedir, bir söz veriştir. Onun için 74. sayıyı merak ve heyecanla beklemekteyiz.

Nice sayılara ve nice ciltlere AKPINAR…

54. KÜTÜPHANELER HAFTASI (26 Mart- 1 Nisan 2018)
Niğde İl Kültür Merkezinde
ilk gün verilen konferansdan bir bölüm:

İNSAN KİTAPLARDA NE ARAR?

İsmail ÖZMEL

İnsan kitaplarda biraz da kendini, kahramanını veya gönül kuşunu mu arar? Kendini, insanları iyi okumak, iyi anlayabilmek için mi okur? Yaşayamadığı serüveni veya göremediği dostluğu, hayat sahnelerini okuyarak, bir tecrübe kazanmak ve yaşanmış hikâyelerden kendisine bir tecrübe ve bir tatmin yolu mu bulmaya çalışır? Yoksa kendisini yetiştirmek için başkalarının birikimlerinden, görgü ve bilgilerinden yararlanmak için mi okur? Okuyan insanların hayatta daha başarılı olduğunu görerek onlara benzemeye mi çalışır? Soruları çoğaltabiliriz ve okumak her halükarda bir dost kazanmaktır, bir arkadaş bir dertdaş kazanmaktır. Siz hep o kahramanın konuştuğunu sanırsınız ama siz de bu sohbete içinizden katılırsınız, bazen de bu duygularınızı ve düşüncelerinizi bir sayha, bir çığlık halinde söylersiniz, söylemek ihtiyacı duyarsınız.

DOĞUDAN BATIDAN OKUMAK

Batı klasiklerini okuyunca batıcı, doğu klasiklerini okuyunca doğucu olacağımızı zannedenler var. Verimli bir okumayı gerçekleştirememiş olanlar bu iddialarını tekrar edip giderler, biz onları hoş görüyoruz. Zira bu düşünce ve bu iddia tecrübeden yoksundur ve okuyan, düşünen insanın söyleyeceği bir söz değildir.

Bir eser; yazarının kapasitesi nispetinde; bilgiler, görgüler ve onun ötesinde bir üslup ve ifade zenginliği ile karşımıza çıkar. Bize bazı şeyleri anlatır, biz de kapasitemiz nispetinde o eserden faydalanırız, evet faydalanırız. Ya değilse esere veya yazarına kendimizi köle olarak kiralamış değiliz ve çoğu yazar da okuyucudan bunu istemez.

Kitap yazma cesareti gösteren insan iyi kötü bir düşünme ve birikim seviyesini yakalamıştır diye düşünmek istiyorum. Düşüncelerini ve kurgularını en güzel şekilde anlatmaya çalışır ama siz onların hangisinden faydalanacağınıza ve ne derece faydalanacağınıza bizzat kendiniz karar verirsiniz. Eğer yazar sana yeni şeyler söylemişse sağduyunuz ve kültürünüzle onu mihenge vurmak okuyucu olarak sizin takdirinizdedir. İyiyi kötüden ayırma duygusu Yaratan'ın insanlara verdiği büyük zenginliklerden birisidir ki biz ona sağduyu diyoruz ve bu duygu bütün insanlara Yaratan'ın eşit dağıttığı bir lütuftur. Eğer bu duygudan yoksun bir insanın okumasından bahsediliyorsa, elbette okur gibi yapar ama gerçekte kitabın içine

giremez, kitabın sesini duyamaz ve anlayamaz.

DİKKAT ÇEKİCİ BİR ESERE VÜCUT VERMEK

Bu sözlerim yanlış değerlendirilmesin, insan açlığını hissettiği yiyeceklere daha çok meyillidir, daha çok arar. Doğu yönünü eksik ve zayıf bulanlar elbette doğuyu okuyacak ve tavsiye edecektir ama insan zekâsı; dünyanın neresinde olursa olsun; dikkat çekici bir esere vücut vermişse, zaten o eser, karanlıkların içinden veya aydınlıkların parıltısı arasından kendisini hissettirir ve adını duyurur. Okumak isteyen bu sesini yükselten eserleri elbette; imkânı ve zamanı nispetinde okumalıdır, tavsiye etmelidir. Çünkü dünyanın bir yerinde bir zekâ bir yüksek noktayı yakalamışsa o zirvenin dünyanın başka yerlerinden görülmemesi mümkün değildir. Er veya geç o eser okurunu bulacak, sesini duyuracaktır. Doğudan okumalıdır, batıdan okumalıdır ve dünyanın başka bir ülkesindeki yüksek zekâyı ve parlak kalemleri de okumalıdır. Bütün bunlarla insan, kültürünü ve kendini inşa eder. İnsan güzelleşir, şehir güzelleşir, insan sevimli hale gelir. Okumak insanın acılıklarını giderir, hamlıklarını olgunlaştırır, tıpkı güneş gibi.

KENDİ ESERLERİMİZİ NİYE OKUMAYALIM?

Batı klasiklerini okuyunca batıcı, doğu klasiklerini okuyunca doğucu olacağımızı zannedenler vardır dedik. Doğudan batıdan böyle yasakçı bir anlayışla, bahsedenler bir şeyi unutuyorlar, o da bu toprakların ve Türkçe konuşan insanların tarih içinde ve günümüzde yazdıkları birçok kıymetli eser vardır, önce onları okuyalım diyecekleri yerde doğudan bahsederek, batıdan aktarılan eserlere karşı bir bağnazlık sergilerken de bir şey yaptıklarını sanırlar. Onlar emenim ki okumayan, işin kolayına kaçan, kolay kahramanlık peşinde koşanlardan olmaları ihtimal dâhilindedir. Bu ülkenin insanları ve aydınları hiçbir zaman böyle bir taassubu kalplerine ve gönüllerine sokmamışlardır.

Her gayret ve çalışmanın bir gayesi, ulaşmak istediği bir ülküsü vardır.

OKUMAK HANGİ KAPILARIN ANAHTARIDIR?

1-OKUMAK İNSANIN KENDİSİNE OLAN GÜVENİNİ ARTIRIR

Okumak önce insanın kendisine olan güvenini artırır. İfade etmek istediği şeyleri güzel ifade eder, anlatmak istediği olayları, düşünceleri, duyguları, çözüm önerilerini gerektiği gibi anlatır.

Okuyan insan sorulan bir soruyu önce iyi anlar, vereceği cevabı da daha etraflı ve daha anlaşılır bir biçimde anlatır. Kelime ve kavram dağarcığı zenginleşir, temel kelimelerden cümleye, temel manzaradan ayrıntıya geçerek, görüntünün daha derli toplu tasvirini (betimlenmesini) sağlar. Karşısındaki insanı etkiler, onlarda "bu insan konusunu iyi biliyor" kanaatini uyandırır. Bu da başarısını doğrudan doğruya etkiler ve hayatın güçlükleriyle kolay mücadele etme imkânı bulur.

Böyle okuyan ve okuduklarının lezzetini alan, kendini yetiştiren insanlar

kendileri kadar toplumun da vazgeçilmez kişileridir. Topluma da bir güven duygusu verirler. Çünkü böyle okuyan, kendini yetiştiren insanlar toplumun meselelerini de büyük bir anlayış ve hoşgörü içinde çözerler ve onların mutlu olmalarını sağlarlar.

Okumak çok yönlü bir gayrettir ve meyveleri de hem okuyana hem de topluma şifa verir, dertlerini; en azından azaltır, tedavi eder, acıların dinmesine sebep olur. Velhasıl okumak güzeldir, bilgi kazandırır, dost kazandırır. Ben kitap arkadaşlığından, kitap dostluğundan hiç zarar görmedim ve zarar göreni de görmedim.

2- Okumak önce kendimize değer katar, hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?

3- Okuyan başarılı olur. Çünkü daha kolay anlar ve anlatır.

4- Okumak hayatı daha tatlı hale getirir.

5- İnsanlığımızı, birbirimize olan saygı, sevgi ve yardımlaşma duygularımızı güçlendirir, hoşgörümüzü artırır.

6- Başarı kendimizi, ailemizi çevremizi sevindirir.

7-Okumak ülkemizin iktisadi yönden de kalkınmasına hizmet eder. Birbirimizi iyi anlamamızı sağlar.

YENİ NESİL ÇOCUKLAR, YENİ NESİL KÜTÜPHANELER

Dr. Suna CANLI

Okulöncesi dönemden başlayarak yaşamının her evresinde çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun olarak hazırlanmış, onların dilsel gereksinimlerine ve beğenilerine yanıt verebilen nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları ile buluşan çocuklar, geleceğin okuma kültürüne sahip bireyleri olarak yerini alacaktır. Bireyin yaşamının ilk evrelerinden başlayarak buluştuğu yapıtlar daha da bir önem kazanmaktadır. Kitapların çocuklara anadilini sevdiren, onun varsıllığını duyumsatan ve onun yeni sanatsal(görsel ya da dilsel vb.) yapıtlarla da buluşmasını sağlayan niteliklerde olmaları, yaşamsal derecede önemlidir.

Okuma kültürü kavramının alt değişkenlerinden (kavramlarından) biri olan okuma alışkanlığı, "uzun süreçte kazanılan bir edinimdir. Ayrıca etkin okur kimliğini kazanmak da oldukça zordur. Çocukluktan başlayarak getirilen yaşantılar ve davranış özellikleri, eleştirel ve etkin bir okur olma açısından oldukça önemlidir. Bunun yanında okurun yazın dünyasındaki tercihleri, takip ettiği yazarlar, yayınevleri, süreli yayınlar ve bütün bunlara yönelik tutumu 'okuma kültürü'nü oluşturur."[1]

Okuma alışkanlığı kazanmada erken çocukluk yıllarının önemini vurgulamak adına, Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu'nun (IFLA) hazırlamış olduğu rapordaki projeler örnek verilebilir. Federasyon'un hazırladığı "Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi[2]"nde çeşitli ülkelerde, kütüphanelerle işbirliği içinde yürütülen çarpıcı proje örneklerinden söz edilmektedir. Bu projelerin ortak yönü, büyük bir kısmında, erken çocukluk yıllarına(okul öncesi döneme) hatta bebeklik dönemine odaklanmalarıdır. Birkaç örnek vermek gerekirse:

• Almanya Brilon Halk Kütüphanesi'nde, Ocak 2006'da "Kitaba Başlangıç (Bookstart)" programı başlamıştır. (Benzer projeler şu ülkelerde de yapılmıştır: Kanada, Birleşik Krallık, Kore, Japonya) Kütüphane, okuma sevgisi oluşturmak, ilham vermek ve uyarmak için yerel hastane ve çocuk doktorları ile yakın işbirliği içindedir. Bu kapsamda, her anne büyüyen çocuklar için okuma merdiveni diye adlandırılan ücretsiz iki kitap paketi almaktadır. İlk paket, bebeğin doğumundan kısa bir süre sonra, hastanede, hemşire tarafından ikinci paket ise, çocuk 2 yaşında iken

çocuk doktoru tarafından verilmektedir. Almanya'da 150'den fazla topluluk, erken kitap paylaşımı fikri olan okuma merdivenini desteklemektedir. Okuma merdiveni, 10 yaşına kadar olan çocuklar için ölçüm yapan sert plastik bir çubuktur. Bu çubuk, doktorların ve çocuk terapistlerinin bekleme salonlarında, anaokulları, ilkokullar ve halk kütüphaneleri gibi halka açık yerlerde asılıdır. Okuma merdiveni, çocuğun yaşına göre, ebeveynlere çocuklarının erken okuma gelişimlerini nasıl destekleyecekleri konusunda temel bilgileri vermektedir. Ayrıca, kitap önerilerinin bulunduğu küçük bir broşür verilmektedir.

• Çocuk Kütüphanesi ve Edebiyatı Seul Topluluğu (Seul Kore) tarafından Güzel Öykücü Nine Projesi (Beautiful Granny Storyteller's Workshop Project) planlanmış ve Seul Kadınlarına Yardım Kuruluşu'nca desteklenmiştir. Bu çalışma, 2004 tarihinde başlayan üçüncü projedir. Bu çalıştayda ninelere, uygulamalı öykü okuması, sesli okuma, çocuk şarkıları ve diğer şarkı türleri öğretilmekte ve uygulaması yapılmaktadır. Bu eğitimden sonra nineler, kütüphanelerde, ana okullarında, okullarda, halk eğitim merkezlerinde…vb. öykücü olarak gönüllü çalışma şansına sahip olmaktadırlar. Masallar, resimli kitaplar ve öyküler sayesinde YAŞLILAR ve GENÇLER bir araya gelmekte ve kendi aralarında oyun oynayıp sohbet edebilmektedirler. Ayrıca, bu gönüllü nineler, kütüphanelerde öykü okuma zamanında, öykü okudukları çocukların birer ailesi olurlar. Bundan dolayı pek çok kütüphane, özellikle aileler ve çocukları için öykü okuyabilecek destekçiler / gönüllüler ile çalışmaya başlamıştır.

• Bütün Quebec (Kanada) halk kütüphanelerinde, ailelerin yeni doğan bebeklerini kütüphaneye kaydettirmelerini teşvik için, Bebek için Kitap (Book for Baby) programı bulunmaktadır. Kaydolduktan sonra ailelere, küçük çocuklar için kitap, okuma ipuçları ve yeni bebek sahibi olmuş ailelere yönelik çıkan güncel bir dergi içeren hediye çantası verilmektedir. Bu program, yeni bebek sahibi olmuş ailelerin, kütüphanenin sunduğu hizmetlerden haberdar olması ve kütüphaneye katılmalarına olanak sağlanması bakımından çok başarılıdır.

• Bebek Kütüphanesi 2.0 (The Baby Library 2.0) programı, IFLA Çocuk Bölümü Daimi Komitesi'ndeki tartışmalardan esinlenerek oluşturulan ve Danimarka Kütüphanesi (Flensburg, Almanya) tarafından 2007 yılında başlatılan yeni bir etkinliktir. Program, her Çarşamba 2 saat süreyle uygulanmaktadır. Almanya'da, küçük çocukları ile en az 3 yıl birlikte olan annelerin bir araya gelerek bilgi ve deneyimlerini paylaştığı mekan olma özelliği ile kütüphanelere yoğun talep vardır. Bütün kütüphane etkinlikleri için aynı araç-gereç kullanılmaktadır ancak gerektiğinde özel bebek oyuncakları ile dolu el arabası ve kalın bir halı eklenebilmektedir. Yetişkinler için kahve, çocuklar için meyve suyu sunulmaktadır. Programın içeriği şu biçimdedir: Basit şarkılardan oluşan kısa bir tanıtım, çocuk bakımı ile ilgili nitelikli web sitelerinin tanıtımı, masa oyunları, yetişkinler için yeni roman ve dergi tanıtımları, bebekler için müzik CD'leri ve aile gezileri için öneriler.

Planlama aracı olarak bir web günlüğü (blog) kullanılmaktadır. Bu web günlüğü (blog), her sunuma göre güncellenmektedir. Örneğin anaokullarında ebeveynler için düzenlenen toplantılardaki sunumların birleştirilmesi ya da uzun sunumların birbirine bağlanması gibi değişiklikler web günlüğü (blog) aracılığı ile duyurulmaktadır.

• Dünya genelinde çocuklara yönelik hizmetler sunan pek çok farklılıkta Gezici çocuk kütüphanesi vardır. Bunlardan biri de Birmingham da bulunmaktadır. Birmingham Halk Kütüphanesi (UK) çocuklar için çok ünlü bir gezici kütüphane aracına sahiptir. Bu araç, 15 yıldır daha çok Birmingham'ın sosyal hayatı dışında kalmışların hizmetinde olmasına rağmen kusursuz bir şekilde hizmet vermeye devam etmektedir. Norveçli kütüphaneciler gibi, bu gezici kütüphanede de, okuyucularla duygusal bağlar kurabilen, coşkulu çalışanlar görev yapmaktadırlar. Bu hizmet, okullar, oyun grupları, toplum merkezleri ve özel toplumsal olaylarda verilmektedir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden "yeni nesil kütüphaneler"e ilişkin bu örneklere yıllar önce Anadolu'da gezici kütüphane düşüncesiyle öncülük eden bir ismi daha eklemek gerekir: Mustafa Güzelgöz. "Eşeklerine yüklediği sandıklar dolusu kitaplarla, susuz, elektriksiz, yolsuz, Ürgüp ve çevresindeki köylere kütüphane hizmeti götüren halkının mutluluğu, huzuru ve refahı için çalışan Dünya'nın ilk Eşekli Kütüphanecisi, insanlık gönüllüsü, aydınlanmacı, kalkınmacı, Çağdaş Masal Kahramanımız, Mustafa Güzelgöz"[3], yaptıklarıyla yeni nesil kütüphaneciliğin de öncüsü ve duayeni olmuştur.

Günümüzde artık ne okuduğumuz ve buna nasıl ulaştığımız kadar bu kaynağı okuma ve anlamlandırma sürecimiz için de kütüphanelerden özellikle de çocuk kütüphanelerinden beklentiler artmıştır. Kütüphaneler yalnızca bilgiye ulaşma alanları değil, bilgi kaynaklarıyla nasıl bir etkileşimde bulunulacağının da etkinlik merkezleri olmuştur.

---

[1] Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S. (2006). Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma, Millî Eğitim (Edebiyat Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı), 169, 277–296.]

[2] Erişim adresi ve tarihi: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-tr_0.pdf 28.03.2018. (Çev.: Muhittin GÜRBÜZ ve Selda Ekici)

Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi

www.ifla.org

3 1. BÖLÜM Bu rehber, ağırlıklı olarak bebeklere1, küçük çocuklara2, onların ailelerine ve erken okuma-yazma ile ilgilenen destekleyici kurululara yönelik kütüphane hizmetlerini kapsamaktadır.

[3] İleri, Aydın (2008). Eşekle Gelen Aydınlık. İstanbul: Anfora Yayınları.

HARİD FEDAİ'DE KIBRIS KİMLİĞİ

Bedretttin KELEŞTİMUR

Harid Fedai'yi (1930- 13 Ekim 2017), Kıbrıs'ın "aksaçlı bilge kişisi…" olarak bildim.

Bu güzel insanın hayat serüveni bizleri fazlasıyla doğrulamaktadır.
Harid Fedai'nin hayatında; "Kıbrıs, Türkiye ve Türkçe…" birlikte anılır.
Harid Fedai, (BRTK) televizyonunun kurucu müdürü, araştırmacı yazar, eğitimci-şair
O, Kıbrıs'ın karanlık günlerini de gören,
Ve daha küçük yaşta kendisini mücadeleye hazırlayan bir insandır.
Kıbrıs, İngilizlerin idaresi altında olduğu (sömürge yıllarında);
"İstiklal Marşı…" okullarda yasaktır!
Ah! O acı yıllar, "İngiliz marşı…" okutulur.
İstiklal Marşı'nın 'metni de' onu yanında bulundurmak da yasaktır!
Harid Fedai, "ancak takvim yapraklarında yer alan bu metni…"
Gizlice ezberlediklerini anlatırlar!
Kıbrıs'ta, Türkiye'nin destekleriyle ayakta kalmaya çalışan,
Tek bir Ortaokul ve tek bir Lise mevcuttur!
O da, kısıtlı sayıda öğrenci kabul etmektedir…
Ancak sınavda başarılı olabilirsen, Türk Okuluna girebiliyorsunuz!
Lefkoçe İslam Lisesi… "60'ar kişilik sınıflarda 300 öğrenci kapasite de…"
Yurt dışında eğitim konusunda da uzun yıllar kapılar kapalı…
Harid Fedai, bu imkânlardan yararlanarak, Türkiye'ye gelecektir.
Ancak Demokrat Parti Döneminde,
"Yurt dışındaki Türklere eğitim konusunda burs imkânı getirilir!"
Harid Fedai, bu imkânlardan yararlanarak, Türkiye'ye gelecektir.
Gazi Eğitim Enstitüsünü (1951-1953) tamamlayacaktır!
Harid Fedai, 'öğrencilik yıllarında' Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlanması…
O düşünce, bir iman ve irade şeklinde yankılanır…

Lefke'de ilk öğretmenliğe başladığı tarihte yaptığı bir konuşma;
"Her şeyimiz bir, bayrak bir olmalı…" sözleri,
"Sömürge İdaresinin…" tepkisiyle karşı karşıya bırakacaktır!
Onların yönetiminde olan okullara öğretmen olarak kabul etmezler!
O yıllarda masrafları Türkiye tarafından karşılanan,
"Gönendere Ortaokulu'nda…" görevine başlayacaktır!
*** ***
İdealist Harid Fedai'nin hedefleri büyüktür…
1956 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girecektir.
Reşit Rahmeti Arat, Mehmet Kaplan, Ali Nihat Tarlan, A.H. Tanpınar…
Çok güçlü bir eğitim kadrosu vardır, İ.Ü. Edebiyat Fakültesinin…
Fakülteyi bitirdikten sonra, "Kıbrıs'a Hizmete…" koşacaktır!
Türk Dili ve Edebiyat Müfettişi olarak atanacaktır!
Lefke Sancak Radyosu Müdürlüğünde görevler üstlenecek!
1963 yılı olayları… E.O.K.A Örgütüne karşı,
"Milli Mukavemet Teşkilatının Kuruluşunda…" görevler alacak!
Bu teşkilatın, "Lefke Bölgesi İdaresini…" omuzlayacaktır.
O artık bir görev insanıdır…
Eğitimcidir, Gazetecidir, Bayrak Radyosu Yöneticisidir…
"28 Kitabı, 300 kadar makalesiyle…" Kıbrıs'ın, ziyalısıdır!
*** ***
Harid Fedai için yakın çevresi ne dediler?
Denktaş, Harid Fedai için, "milli iman ve milli irade sahibi insan"
Prof. Dr. Nihat Öztoprak, "Türk kültürünün konuşulduğu her yerde
söyleyecek bir sözü var."
Doç.Dr. Sadettin Yıldız "Eski Metinleri okuyabilen bir insan."
"Rauf Denktaş, Osman Örek, Fazıl Küçük siyasette ne kadar önemli ise
Özger Yaşım, Osman Türkay, Harid Fedai de sanat alanında o kadar önemlidir"
Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu, "Harid Bey kelimenin tam anlamıyla Hezarfen
Ahmet Çelebidir.
Beş on dalda sıra dışı hüneri olan bir kişidir.
Harid Fedai, vesikayla konuşur, vesikaları konuşturur."
Kıbrıs, onun hayatında her şeydir.
Tarihi, Kültürü üzerinde sürekli araştırır… Makaleler vücuda getirir.

*** ***

Harid Fedai, "şiir benim tutkumdur. Bu tutku ailemden gelmektedir." der.
"Koza" isimli kitapta şiirlerini toplar
Taşlamaya da merakı olduğunu belirtir.
Harid Fedai, "Küçükken beni manzum şiirler,
Dede Korkut masalları ve Deli Dumrul hikâyeleri anlatarak,
Ninniler söyleyerek uyutan annemin katkıda bulunduğuna inanıyorum" der.
O, "Aruzu sever… Divan şiirinin meftunudur."
Şiirde, 'geleneklere…' bağlıdır.

Harid Fedai'nin şiirinden mısralar;
"O eşsiz, saray çocukları gibi,
Cumbalı evlerinde eski İstanbul'un…
Sarıldık gülüştük leylak leylak."

"Gel!" demişti bir kez, İpek Hanım
Durmak da ne söz, divâne gönül!
Ankara'dayım yine, "dîdeler rûşen!"
Dost meclisine asılı canım."

"Düşerken daha mevsimin ilk karı
Salonda açardı kış günlerinin lalezârı
Nar mangalda kestanenin âlâsı.
Dost evleri dost gönüller durağı

Bir eyvanda, şadırvanda ninniler
Ve âbâdi dizlerde bebe başları,
Mışıl mışıl, ipek yumağı"

Bir Nisan'ı bilirsin, hani 1955 yılında,
Hani ilk bombaların patladığı gece vardı ya,
Rum hançeri sıyırıp asi kalkarken
İngiliz, bir resmi duvarlara asıyordu:
Bir çorbacıydı bu, adı Grivas…
Verilen haberleri üst üste dizdik:

İçimiz ürperdi, tek hedef bizdik!"

*** ***

O bir öğretmendir,
O bir araştırmacı yazar ve şairdir,
O bir mücahittir, O bir gazetecidir,
O bir Türkolog'dur,
O bir halk bilimcidir,
"Yeni Kıbrıs, Söz, Varlık, Kültür Sanat…" birçok dergide makaleleri yayımlanmıştır.
1960-1962 yılları arasında Kıbrıs Radyosu'nda program amirliği yaptı.
Lefke Sancak Radyosu müdürü olarak çalıştı.
Girne Amerikan Üniversitesi'nde koordinatör olarak görevini sürdürdü.
Türk Dil Kurumu'nda Haberleşme Üyesi olarak yer aldı.

ÖDÜLLERİ

Lefkoşa Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü
Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi Bilim Ödülü
Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Türk Dili Şeref Ödülü

ESERLERİ

Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı
Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi
Kıbrıs'lı Âşık Kenzi Divanı I-II-III
Ruh-i Mecruh, Kıbrıs Sanayi Mektebi
Adsız Kitap, Lefkoşa Mehlevihanesi
Kıbrıs Tarihi, Hatıralar

ÜLKÜ TAMER'İN ARDINDAN

Ahmet AYAZ

Şair, Yazar, Gazeteci, Oyuncu ve Çevirmen Ülkü Tameri, orta okul yıllarımda gıyaben tanıyordum. Ancak 2002 yılında Şahinbey Belediye Başkanı Yaşar Ağyüzün Gaziantep Öğretmen Evinin yanındaki Kendirli Kilisesinde düzenlediği panelde, bir dizide Memik Dede rolünde oynayan, Arif Erkin Güzelbeyoğlu, Ahmet Ümit. Lütfiye Aydın ve Ülkü Tameri birlikte gördük ve dinledik. Tam o sırada da, demokrasi meydanında Gülben Ergen ile İbrahim Tatlıses'in konserleri vardı. Sesler yanımızda duyuluyordu. Ülkü Tamer "Şu hale bakın, ama kınamıyorum, herkes özgür" Dedi ve sözlerine devam etti. Panelde Nakıp Ali ile ilgili anılarını anlattı. Çok samimi ve sıcak kanlı bir duruşu vardı. Panelden sonra sahneden indi ve hepimiz ile el sıkıştı. Kendisini yakından tanıyanlar ile küçük bir sohbette bulundu. 2003 yılında yayımladığım "Gaziantep'te Kültür sanat Ve Edebiyatta İz Bırakanlar" adlı kitabımın da ön sözünü kendisi yazmıştı. Kendisi ile 2003 yılından sonrada zaman zaman telefonlaşırdık, hal hatır sorardık. Şimdi size Ülkü Tamer kimdir? Küçük bir kesit ile tanıtmaya çalışacağım.

ÜLKÜ TAMER KİMDİR?

Ülkü Tamer,20 Şubat 1937 tarihinde Gaziantep ilinde doğdu.1950'li yıllarda ortaya çıkan İkinci Yeni şiir akımının önde gelen temsilcileri arasında olan Tamer; İkinci Yeni akımının ana karakteristiklerinin oluşmasının ardından dahil olduğu halde, kendine özgü imge dünyası ve süssüz, sade söyleyişiyle tüm dikkatleri üzerinde topladı.

"Dünyanın Bir Köşesinden Lucia" adlı ilk şiiri 1954 yılında Avni Dökmeci'nin yönetimindeki Kaynak dergisinde yayınlandı.

1958 tarihinde Robert Koleji'nden mezun olan Tamer'in şiirleri, lise yıllarında Kaynak, Pazar Postası, Yeditepe, Yeni Dergi, Papirus, Sanat Olayı gibi edebiyat dergilerinde yayımlanmaya başladı.

Yetmişin üstünde kitap çevirmiş, şiir antolojileri hazırlamıştır 1964 ve1968 yıllarına gelindiğinde oyunculuk yaptı.

Milliyet Yayınları'nda danışman ve editör olarak görevde bulundu. Yayıncılık ve çevirmenlik görevlerini de icra eden Tamer; Milliyet, Karacan Yayınları'nı yönetti. Milliyet Çocuk ve Sanat Olayı dergilerini çıkardı.

Euripides, W. Shakespeare, A. Çehov, B. Brecht, A. Miller, E. lonesco, J. Steinbeck, T. S. Eliot, H. Ibsen gibi yazarlardan otuzun üzerinde oyun çevirdi. Bu oyunlarının pek çoğu özel tiyatrolarca sahnelendi. Birçok şiir antolojisi de hazırladı.

Çoğunlukla keskin bir ironiyle örülmüş derin acıların ve beşeri trajedilerin dile geldiği şiirlerinde 1970'lerden sonra toplumsal duyarlıklar da öne çıktı. Yayımladığı yedi şiir kitabını 1986'da "Yanardağın Üstündeki Kuş" (1986) adlı kitapta bir araya getirdi.

"Güneş Topla Benim İçin" adlı şarkının da söz yazarı olan Ülkü Tamer'in cenazesinin, bugün Turgutreis Merkez Camisinde kılınacak cenaze namazı sonrası Gümüşlük Mahallesi'ndeki mezarlıkta toprağa verilecek.

ÜLKÜ TAMER PEK ÇOK ÖDÜLE LAYIK GÖRÜLDÜ…

Edith Hamilton'dan Mitologya çevirisiyle TDK 1965 Çeviri Ödülü'nü kazandı. "İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür"(1966) adlı kitabıyla 1967 Yeditepe Şiir Ödülüne, 1979'da çevirileri nedeniyle Macaristan Halk Cumhuriyeti'nce verilen Endre Ady Ödülü'ne, "Alleben Öyküleri" adlı öykü kitabıyla 1991 Yunus Nadi Ödülü'ne, 2014 yılında "Bir Adın Yolculuktu" adlı kitabı ile Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü'ne değer bulundu. Ülkü tameri 01 Nisan 2018 tarihinde Muğla / Bodrumda ebedi mekanına yolcu ettik. Mekanı cennet olsun.

NUSRET MAYIN GEMİSİNİ SAKLAYAN GECE

İsmail ÖZMEL

Ben bir sevgi pınarıyım, şelaleler beni yıkar
Beni yıkar göz kırpan yıldızlar

Yıldızlar hanginiz benim, hanginiz düştü hisseme
Susmayın söyleyin, söyleyin bu göz alıcı, bu şen şakrak
Huzmeler, bu kadar yolu gece mi yürür?
Gece mi şevke gelir duygular
Duygular ah beni susuz uyutan, açlığımı unutturan
Geceler, bir yıldıza bühtan eden, beddualar çığlıklar
Siz hep geceyi mi seçiyorsunuz?
Yoksa gece bütün acılıkları ve ayrılıkları
Bir yılbaşı hediyesi gibi, hep uyanıklara mı dağıtıyor?

Uykudakileri uyandırmak çok mu zor?
Çok mu zor geceye aydınlık katmak?

Ah geceler hep karanlık olmaz
Bazen mutluluk saklanır tül perdesine gecenin
Ah gece sen bazen kutsanacak, öykünecek ve
Nice bir zaferi koynunda saklayan sırlı ve büyülü gece

Çanakkale'de bir zaferin ilk kıvılcımları
Senin karanlığından çıktı
O karanlığa aydınlık döken Nusret Mayın Gemisi

Ah o gece, herkese karanlık gelen gece
Koynunda sakladığın sır
Sabah cehennem oldu düşmana
Düşmana cehennem oldu sabah
Ta erken saatte Türkün kara bahtı
Aydınlandı kıyamete dek.

SİM VE SİYAH

Harun KAYA

Yükün ağır
Hırsız gibi yaşıyorsun şehirde
Bin güneş içinde bin karanlık
Aradığın âsuman bu değil
Rûyet düşmüş gözlerinden
Yani yükün ağır
Yani, biraz azalmalısın şehirde

Akşam olunca
Karaltı gibi akıyorsun bulvarda
Ayaklarında yokuşlar var
Sırtında kuyular
Sanki biraz bağırmalısın kuytuda
Hem yokuşlar var ayaklarında
Hem sırtında kuyular

Ne tuhaf değil mi?
Azar azar ölüyorsun şehirde
Bu çoğalan, bu sekerat, bu mavilik
Gömleğin delik deşik
Her köşe başında Kasımpatı
Sim ve siyah
Simsiyah esvap ve gece
Ne tuhaf değil mi…

MURAT SOYAK'LA ŞİİR ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Söyleşen: Rıdvan Canım

Soru: Efendim,Türkiye'de edebiyata ilgi duyan çevreler sizi daha çok şair, deneme ve öykü yazarı ve de eğitimci/öğretmen kimliği ile tanıyor. Ama biz burada sizin daha çok şair tarafınızı merak ediyoruz. Bize şiir yolculuğunuz hakkında neler söylemek istersiniz? Meselâ ilk şiirinizi hatırlıyor musunuz? Nerede yayınlanmıştı? Ve şiir kitaplarınız…Onlara dair unutamadıklarınız.

Şiire dair yolculuğum lise yıllarında başlamıştı, o yıllarda sevdiğim şairlerin, yazarların isimleri sürekli dilimde, zihnimde dolaşırdı. Şairlerin, yazarların hayatını okumak keyif verirdi. Büyüyünce yazar olmayı düşleyen bir çocuk... Kitaplar bir sığınak gibiydi. Dünyanın kargaşasından, kirinden, pasından kaçıp nefeslendiğim bir alan. Kendi ellerimle küçük bir kitaplık yaptım. Zaman içinde çoğalan kitaplar benim için çok kıymetliydi. Zira her kitabın hatırası, hikâyesi ve bedeli vardı. Kitaplar ile başka insanları, başka düşünceleri, başka yerleri keşfe çıktım. Gün geldi ben de yazmak istedim. İlk kalem tecrübelerim lise yıllarında başlamıştı. Sarı müsvedde kâğıtlarına kâh şiir kâh hikâye yazmaya başlamıştım. Edebiyatın çeşitli türlerinde yazma gayretim devam ediyordu. Lise yıllarında ilk şiirlerimi genç yaşta vefat eden arkadaşım için yazdım. Aynı mahallede birlikte büyüdüğümüz, arkadaşım Muhittin'in kuyuya düşüp vefat etmesi beni derinden etkiledi. Şahit olduğum bu olaydan birkaç yıl sonra da babam vefat etti. Babamın vefatı yüreğimde onulmaz yaralar açtı. Evimiz artık eskisi gibi değildi. Yaşadığım yıkımlar, yenilgiler bir şeyler öğretiyordu. Lise son sınıfta idim. Üniversite sınavına hazırlandığım çetin bir yıl. Bir yandan düştüğüm boşluk, bir yandan gelecek kaygısı…

Ölüm ile yüzleşen cümle. Bir anlam arayışı olarak içinde kederin, korkunun, yalnızlığın terennüm edildiği kırık dökük metinler karalıyordum. Bazen karamsarlığa kapılıyor ve bir çıkış arıyordum. Yaşadıklarım, tanık olduklarım karşısında duygularımı, düşüncelerimi yazmanın iyileştirici bir etkisi vardı. Yazmak, yaralarımı sağaltıyordu. Yeni bir dünyaya çıkış için yoklamalar, denemeler yahut yazmak eyleminin ilk halleri diyebiliriz. Günlerce devam etti bu yazma süreci. Hayatta yaşanan büyük şoklardan, olaylardan sonra yazmak eylemi daha bir belirginlik kazanıyor.

Şiire olan ilgim ilkin Yunus Emre'nin şiirlerini okumak suretiyle başladı. Yunus Emre'nin şiirlerini okuyunca yazma hevesi de başladı. Bu yönüyle Yunus Emre şiir yolculuğumda müstesna bir yere sahiptir. Bu heves, yeni bir dünyanın kapısını açtı. Lise son sınıfta katıldığım bir şiir yarışmasında dereceye girmiştim. O dönemde şiirimin beğenilip takdir edilmesi bana şiirler yazma hususunda cesaret vermişti. Sonrasında şiir defterleri… Üniversite yıllarında(1991-1995) şiir yazma çabam devam etti. Kendi içimde, yarasını göstermeyen saklı bir uğraş. Bir vakit geldi yazdığım şiirleri arkadaşlarıma okudum, duygularımı paylaştım. İstanbul'daki talebelik yıllarım edebî muhitleri tanımak açısından yararlı olmuştur. Mesela Türk Edebiyatı Vakfı binasında Ahmet Kabaklı hocanın da bulunduğu bir ortamda "Genç Şairler Şiirlerini Okuyor" programına katılmıştım. Hayli heyecanlandığımı hatırlıyorum. Bu tür faaliyetlerin güzelliği unutulmaz. Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi kampüsünde düzenlenen bir şiir yarışmasında "Çıksalın Durağı" isimli şiirim birinci olmuştu. Bu şiirim daha sonra "Senfoni" isimli edebiyat-sanat dergisinde yayımlanmıştı."Çıksalın Durağı"bir edebiyat-sanat dergisinde yayımlanan ilk şiirimdir.

Konya'da yayınlanan"Çerağ" isimli edebiyat-sanat dergisine şiirlerimi göndermiştim. Bu dergide birkaç şiirim yayımlandı.

1996 senesinin bahar aylarında "Dergâh" dergisi yayın yönetmeni, hikâyeci Mustafa Kutlu'ya çeşitli metinlerimi bir mektup eşliğinde gönderdim. Mustafa Kutlu ağabey yazdığı cevabî bir mektup ile beni yüreklendirmişti. Özellikle hikâyeler yazmamı istemiş ve yeni ürünler beklediğini belirtmişti.

Dergiler ile buluşmak… Edebiyat ve düşünce dergilerine yazdığım ürünleri gönderiyordum. "Yedi İklim" dergisinde şiirlerim, yazılarım yayımlanmaya başlamıştı. Yazmanın bir sorgulama, muhasebe yönü de vardır. Kelimeler, cümleler sayesinde olup bitenler yeniden ele alınıp değerlendirilir. Edebiyat artık benim için bir meslek değil, bir mesele ve yaşam biçimi olmuştu. Okuya okuya, yaza yaza yaşamak elbet mümkün diye düşünüyordum.

İstanbul'da "Bir Nokta" edebiyat dergisi çıkmaya başlamıştı. Şair Mürsel Sönmez yönetiminde çıkan "Bir Nokta" edebiyat dergisinde yazılarım, şiirlerim yayımlandı. Ocak 2006'dan itibaren iki ayda bir İsmail Özmel tarafından yayınlanan Akpınar dergimizde şiirlerim, hikaye ve yazılarım yayınlanıyor. Yazılar dostluklara vesile oluyor. Böylelikle aramızda sahih bir dil gelişiyor. Şu dünya yolculuğumuzda güzel insanların varlığı bizleri daha dirençli kılıyor. Köprüler kuran, kapılar açan edebiyat yoldaşımız.

Sonra kitaplar dönemi başladı. 2006 senesinde ilk şiir kitabım "Irmaklarca" çıktı. İlk kitap, ilk göz ağrısı… Gönül dünyamda ayrı bir yeri var. Sonraki yıllarda diğer kitaplarım çıktı. Bahar Sürgünü, Acı Ceviz, Direniş Taşı… Kitap sayfalarında geçmiş yılların acıları, sevinçleri harmanlanmış süzülüp gelmiş. Kardeşliğin, umudun, yalnızlığın, sevginin işlendiği kitaplar bir ömrün toplamıdır.

Soru: Şahsen ben şâirin bir birikime, yani eski tabirle bir "müktesebât"a sahip olması gerektiğine inananlardanım. Bazıları adını "ilham" koysa da, sonuçta şiirin bir "vahiy" olmadığını düşünüyorum. Bu bağlamda çok eskilerden beri sürüp gelen; "şiir vehbî midir, yoksa kesbî midir" tartışmasını da bir yana bırakarak şunu sormak istiyorum: Şiirinizin kaynağı nedir?

Yaşamak ve yazmak birbirini bütünlüyor. Yazdığım şiirlerde acı-tatlı yaşadıklarımın büyük bir etkisi var. Hayatın içinden şiire doğru uzun, ince bir yolculuk diyebiliriz. Şiirin ardında insanın yaşadığı sahici haller olmalı. Eğer ki bu yoksa şiir kısa zamanda etkisini yitirecektir. Hayat-insan-hakikat-eser bütünlüğü içinde şiir daha bir anlam kazanır.

Yaşadıklarım sonrasında bir mısra kanatlanıp geliyor. O mısranın peşine düşüp şiiri oluşturmaya çalışıyorum. Bu noktada şiire çalışmak önemlidir. Salt ilham ile bu yol yürünmez diye düşünüyorum. Şiirimizin kadim geçmişi ile irtibatlı olmak gerekli. Yani bizden önce şiire emek veren şahsiyetleri görüp eskimeyen şiirleri derinliğine okumak elzemdir. Böylelikle bir devamlılık sağlanacaktır. Yalnız bu devamlılık şiir geleneğimizin taklit edilmesi yahut tekrar edilmesi şeklinde olmamalı. Şiir geleneğimizin zenginleşerek devam etmesi için yeni söyleyiş biçimleri ve özgün bir anlatım esas olmalıdır. Tanpınar'ın ifadesiyle "devam ederek değişmek, değişerek devam etmek" anlayışı şiirimize yeni güzellikler kazandıracaktır.

Soru: "Şiir geleneğimiz" desem, bu sizin için ne ifade eder? Gelenekle aranız nasıl? Yahut yaklaşık 7-8 asırlık bir şiir geleneğimizin günümüz Türk şiiri için ne anlam ifade ettiğini sorsam, ne dersiniz? Çağdaş Türk şairlerinden biri olarak naftalin kokulu eski şiirimize bakışınızı öğrenebilir miyiz? Bugünün şairi arkasına bakmalı mı, bakmamalı mı?

Klasik divan şiiri, tarihî süreç içinde şiirimizin görkemli bir dönemidir. Bu ülkede yıllarca gözden ve gönülden uzak tutulmuş klasik değerdeki şiirimizi yeniden okuma, değerlendirme, anlama çabası içinde olmalıyız.. Tarih içinde olup bitenleri kültür-medeniyet penceresinden okuyup anlayabilmek, çözümleyebilmek için klasik şiirimiz bizlere imkânlar sunuyor. Yakın zamana kadar edebiyat derslerinde divan şiiri anlatılırken hep olumsuz yorumlar, değerlendirmeler yapılmıştır. "Toplumdan uzak, ağdalı anlatım, süslü dil, seçkinlerin şiiri, saray edebiyatı" gibi olumsuz ifadeli bir yaklaşımı görürüz. Oysa tarih boyunca yaşadığımız bütün şiir dönemleri Türkçenin zenginliğidir. Bir bahçenin çiçekleri diye görüp ayrım yapmadan, kadim şiir kültürümüzden yararlanmak gerekir.

Eskimeyen özün yeni bir söyleyişle hayat bulması temennimizdir. Günümüzde klasik divan şiirini aynı biçim ve içerik ile sürdürmek zordur. Değişen zaman-insan algısı yeni biçimi, söyleyişi gerekli kılıyor. Çağının tanığı olan insan evvela bugüne cevap vermek durumundadır. Devamlılık" önemlidir yalnız şiirdeki

bu devamlılığı yeni bir biçime, söyleyişe ulaşmak suretiyle sağlayabiliriz. Bugün klasik divan şiirini aynıyla söylemek, yazmak şiirimize yeni bir şey kazandırmaz. Fuzuli, Bâkî, Necâtî, Neşâtî, Nedîm, Nef'î, Nabî, Şeyh Galip gibi eskimeyen şairlerimizi derinliğine okumak, bilmek gerekir. Geleneği aynıyla sürdürmek yerine geleneği bilip özgün ürünler ile zenginleştirmek doğru olanıdır. Bu çağın bir tanığı olarak bizlerin de söyleyecekleri olmalıdır. Eskimeyen şiir aynıyla olmasa da bir öz olarak devam edecektir. Bu yönelişin modern şiirimizde güzel örnekleri vardır: Sezai Karakoç şiiri, Asaf Hâlet Çelebi şiiri, Behçet Necatigil şiiri vd.

Klasik divan şiirinde insanın halleri ve devir içinde yaşananların şiire yansımaları üzerine yapılacak okumalar, araştırmalar çoğalmalı. Şiir üzerinden bir tarih ve kültür okuması mümkün. Hayata ve insana dair kıymetli ayrıntılar, güzellikler, iyilikler o muazzam edebiyatımızda öylece duruyor. Okuyucusunu bekliyor. Denizin dibinde saklı inciler misali. Ayrıca şiir geleneğimizin bilinmesi açısından da bu çaba önemlidir.

Soru: Size göre günümüz Türk şairleri –doğusuyla batısıyla- dünya şiirinden ne kadar haberdar, dersiniz. Yoksa öyle bir derdi yok mu? Ya da olmalı mı?

Elbette doğunun, batının seçkin eserlerini okumalıyız. Yalnız ülkemizde bu durum pek istediğimiz gibi de olmadı. Yönünü sadece batıya dönen okumuşlar eliyle yanlışlar çoğaldı. Nuri Pakdil'in veciz ifadesiyle "boynumuz tutuldu Batıya bakmaktan. Kayıtsız şartsız bir teslimiyetle ancak kültür emperyalizmi güç kazanır.

Yahya Kemal, batı kültürünü yakından görüp tanıdıktan sonra "Eski Şiirin Rüzgârıyla" kendi kültür ve medeniyetimize yönelir. Yahya Kemal için söylenen "eve dönen adam" ifadesi bu anlamda önemlidir. Necip Fazıl, batı kültürünü ve edebiyatını çok iyi bilir ama teslim olmaz. Üstad Necip Fazıl, modern şiirin ve modern tiyatronun anlatım imkânları ile yeni direnç alanları oluşturup bir ömür hakikati anlatma, duyurma çabası içinde olmuştur. Behçet Necatigil batı şiiri ve doğu şiiri üzerine kıymetli çalışmalar yapmıştır. Şiirinde bu iki dünyanın izleri okunur. Sezai Karakoç, batı şiirinden ve doğu şiirinden çeviriler yapmıştır. Ayrıca kadim şiirimizdeki eskimeyen özü yeni şiirle buluşturmuştur."Hızırla Kırk Saat", "Leyla ile Mecnun" gibi eserleri bu anlamda kıymetli örneklerdir. Yeni edebiyatımızda Asaf Hâlet Çelebi'nin, Turgut Uyar'ın, Attila İlhan'ın, Dilaver Cebeci'nin, Hilmi Yavuz'un, Ali Günvar'ın bazı şiirleri iki şiir kültürünün buluşması adına deneyimler, işaretler taşır.

İnsanlığa güzellikler, iyilikler sunabilmek için önce ortak mirastan haberdar olmak gerekiyor. Doğu şiirini, batı şiirini seçkin örnekleriyle iyi okuyup değerlendirmek şart oluyor. Ve sonraki süreçte sağlam, özgün eserler yazma çabası gelişecektir. Evet, çetin bir yol ama umut daima yoldaşımız.

Soru: Müslüman bir şairin mensubu bulunduğu inanç sistemi ve ait olduğu toplum karşısındaki duruşu nerede olmalıdır? Müslüman şair çağında olup bitenlere karşı yazdıklarıyla ne kadar sorumludur?

Günümüzde toplumun, insanlığın acılarını yeterince görmeyen, duymayan bir edebiyat-sanat ortamı var. Sanki Servet-i Fünun dönemi yeniden yaşanıyor.

Elbette yaşanan acıları, haksızlıkları dile getiren edipler, sanatçılar az da olsa var. Onlara selâm olsun.

Edebiyat-sanat ortamındaki hâkim anlayışa bakıldığında 'ben-cil edebiyat' türevlerinin yaygın olduğu görülüyor.

Başımıza belalar yağıyor, masum çocuklar bombalar altında kan ağlıyor ama eli kalem tutan birileri rahatını hiç bozmuyor. Böyle bir rahatlık, böyle bir konfor görülmemiştir.

Sanat oynamanın, oyalanmanın değil hakikati anlamanın, anlatmanın güzel cephesi. Sanat ince, etkili, derinlikli bir dille hakikati duyurabilir. Katı gerçekleri kendi iç evreninde yeniden yorumlayıp yansıtır. Güzellik ikliminde ses olur, renk olur, çizgi olur, söz olur.

İnsan başıboş yaratıldığını mı zannediyor? Varlık felsefemiz bizim sanata bakışımızı da belirler. Tesadüfen var olduklarına inananlar, hiçliği benimseyenler sanatı din gibi telakki ederler. Onlar için sanat bir var olma çabasıdır. Kutsala, değerlere isyan eden yapıt(lar) bir eylem biçimi. Adeta sanat "karşı-din" gibi gelişir. Heyhat, böylesine sapkın bir anlayış "ben yarattım" demeye başlar. Rönesans döneminin meşhur sanatçısı Michelangelo, yaptığı Musa heykelinin karşısına geçip "Ey Musa konuş, ey Musa konuş!" diyerek kendinden geçer. Sanat, bu yönüyle karanlıklar içinde kişinin kaybolmasına, yabancılaşmasına sebep olabilir.

En muhteşem eser, eşref-i mahlûkat olan insandır. Sanat, vahiy ışığında anlam kazanır. Sanat, insana yitiğini hatırlatmalı. Özden haber vermeli. "Bakar ölü gibi gözün nuru yok / Özini görmeyen ne göre ayruk" der Yunus Emre.

Bizde sanat telakkisi ölümsüzlüğe erme yahut isyân şeklinde olmamıştır. Hayırlı eser bırakma çabası yahut hayırla yâd edilme düşüncesi sanatımızın anlam çerçevesini oluşturmuştur.

Soru: Şair "misyoner" midir? Şiirin dünyanın gidişatını değiştirebileceğine inanıyor musunuz? Ya da sizce şairler neden şiir yazar? Şiir, şairin ideolojisini ekip büyüttüğü tarlası mıdır?

Şiirde okunan insan gerçeği. Yeraltı sularının ince çağıltısı. Sonsuz akışa uyumlu sesler. Bir dağın iç ağrısı. Rüzgârın savuramadığı kökler. Acıyı bal eyleyen emektir.

İnsanı, insanda tanımak… Şiirin imkânları ile bu mümkün. Şiir okuyup şiir yazanlar daha çok sahih oluşu vurgular. Şiirdeki sahih dil; bütün ayak oyunlarına, göz boyamalara verilmiş esaslı bir cevap niteliğindedir.

Gücünü şiirden alır edebiyat. Hayatın içindeki saklı şiir bir kıvılcıma bakar.

İnsanoğlunun en doğal, en içten sesidir şiir. Hakikate ve kendi özümüze yakın

olabilmek için şiir. Ötekine hüznün, sevincin kuşlarını uçurmak için şiir. İnsan var oldukça, varlığını sürdürecek şiir. Varoluşun yankısı şiir oluyor!

Soru: Efendim, son olarak Türk şiirinin saygın emekçilerinden biri olarak şiir yolunun genç heveskârlarına neler söylemek istersiniz? Bunca yılın tecrübesinden hareketle…

Şiirin hemen her dönem "can çekiştiği, öldüğü" fikri öne sürülür. Bu doğru bir yaklaşım değildir. İnsan var oldukça, şiir de var olacaktır. Şiirin sorunları elbet olacak. Zira dünya hayatı sıkıntılar ile çileler ile dolu. Şiir acının, yaranın, derdin olduğu yerde daha bir anlam kazanmaktadır. Rahatı sevmez şiir. Zira derdi olan söyler. Ötesi oyun ve oyalanma.

Günümüzde şiir sürekli içine kapanan, ben-cil bir yapı arz etmektedir. Açık, anlaşılır olmaktan korkan; imge batağında çırpınan şiirler artık okunmaz oldu. Hayata, hakikate ve insana dokunmayan şiirler dergi sayfalarında, kitap sayfalarında sararıp soluyor.

Ötekini gören, hakikate işaret eden ve yaşanan yıkımlar-kıyımlar karşısında mazlumun yanında olan şair, şiiri ile bir duruş ve tavır sahibi olan kişidir.

Şiirin hayatta bir karşılığı, bedeli olmalı. Yani şiirin ardında duran hayatı-insanı görebilmeliyiz. Böylelikle yazılan şiir hayat bulacaktır ve insana ulaşacaktır. Bir kez daha hatırlatmakta fayda var: "Yürekten çıkan söz, yüreğe ulaşır."

Şiir her devirde edebi türler içinde öncülüğünü sürdürmüştür. Nesir de çoğu zaman şiirden beslenmiştir. Şiir anlatıma kattığı derinlik, etki ve söz kuvveti ile her zaman var olacaktır. İnsanoğlunun en sahih, en derin, en içli sesidir şiir.

Bu ülkede şairler sayısınca şiir kitabı satılmıyor, okunmuyor. Bu durum üzerinde düşünmek gerekiyor. Şiir yazdığını iddia eden binlerce kişi var ama şiir kitapları hep garip. Yazan çok, okuyan pek az. Bu durum hayra alamet değil. Öncelikle bizden önce kim, ne söyledi derinliğine okuyup bilmek gerek. Çalakalem yazmak, emeklerin zayi olmasıdır. Şiirin acelesi yoktur. Ve şiir emek ister; derinlik, incelik ister. Aşk, gayret, sabır ile yolda olmak güzeldir. Selam ve muhabbetle…

ÖNEMLİ BİR HALK BİLİMİ SÖZLÜĞÜ ÜZERİNE

Nail TAN

2013, halk biliminin bir bilim dalı olarak Türkiye'ye girişinin 100. yıl dönümüydü. Yazılarımızla yılın önemine yeterince değinmeye çalışmıştık.[1]

Ziya Gökalp'ın 1913 yılında (23 Temmuz 1913) Halka Doğru dergisinin 14. sayısında Halk Medeniyeti 1/Başlangıç başlığıyla yayımladığı makalesinde halkiyat karşılığıyla tanıttığı bu bilim dalı, bugün üniversitelerimizin tamamında ya bir ders olarak okutulmakta ya da bölüm, ana bilim dalı, bilim dalı olarak temsil edilmektedir. Halk bilimi alanında ders veren, akademik kariyer sahibi yüzün üzerinde yetişmiş bilim kadrosuna ayrıca bir bu kadar da üniversite dışı derleyici, araştırmacı, uzman yardımcı insan kaynağına sahibiz. Bütün bu gelişmeleri alkışlıyoruz. Lakin, halk bilimi alanında hâlâ çok büyük eksiklerimizin olduğunu da görüyoruz. Eskiden üniversitelerde halk bilimine itibar edilmeyince konuya mecburen MEB/Kültür ve Turizm Bakanlığı el koymuş, 1966 yılında sonradan genel müdürlük boyutuna ulaşacak Millî Folklor Enstitüsünü kurmak zorunda kalmıştı.

2013 yılında tespit ettiğimiz, 2017'de de süren bu alandaki başlıca eksiklerimizi tekrar hatırlatmakta yarar görüyoruz:

a. Kültür ve Turizm Bakanlığındaki halk kültürü arşivindeki malzemenin tamamı yazıya, görüntüye aktarılıp kolaylıkla kullanılabilir duruma getirilmemiştir. Arşivlerin koruma yanında barındırdığı bilgiyi topluma sunma işlevi vardır.

b. Küçücük devletlerin Folklor Açık Hava Müzeleri varken dünyanın 16-18. ekonomisi Türkiye, gelir kaynağı yüksek bu müzeyi kuramamıştır. Ankara'da kurulan küçücük Köy Müzesinin gördüğü ilgi daima gözden kaçırılıyor.

c. Halk kültürü alanındaki bibliyografyalar yarım kalmıştır. Türk Folklor ve

Etnografya Bibliyografyası 4 Cilt, Halk Şairleri Bibliyografyaları gibi.

ç. Masal, efsane, halk hikâyesi, atasözü, deyim, bilmece, ninni, mâni, türkü vb. halk kültürü ürünlerimizin katalogları hazırlanmamıştır. TDK'nin Türk Dünyası Destanlarının Tespiti Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Yayımlanması Projesinde olduğu gibi her ürünün kataloğunun, külliyatının ortaya konulması çağdaş sanatın gelişmesine önemli katkılar sağlar.

d. Halk kültürünün genelinin bir, dallarının da ayrı ayrı ansiklopedik terim sözlüklerinin hazırlanıp yayımlanması gerekir. Yayımlanan bazı sözlükleri alkışlıyor, lakin yeterli görmüyoruz. Ord. Prof. Dr. M. Fuad Köprülü'nün dediği gibi, "İlmi nesiller tamamlar."

e. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesindeki Pertev Naili Boratav Halk Bilimi Uzmanlık Kitaplığının eksiklerinin giderilerek bağımsız bir bina içinde (İSAM gibi) faaliyette bulunmasının sağlanması gereklidir.

f. Halk kültürü araştırmalarının yayınında ciddi sıkıntılar vardır. Kültür ve Turizm Bakanlığının bu alandaki yayınlarını sınırlaması sonucu birçok yüksek lisans, doktora, doçentlik tezi, çalışması birikmiştir. Bunların yayımlanarak kitaplıklarımıza kazandırılmasında yarar vardır.

g. Halk kültürü ürünlerini derlemek, arşivlemek, müzelerini oluşturmak ve tanıtmak yanında asıl yapılması gereken bu ürünlerden yararlılarının yaşatılmalarını sağlamak, ayrıca çağdaş sanatta yararlanmaktır. Ülkemizde çalışmaların en eksik yönleri son iki hususdur. UNESCO, 2003 yılında kabul ettiği Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'yle üye ülkeleri halk kültürü değerlerini koruma ve yaşatmaya (kalkınmaya engel olmayacak şekilde) davet etmiştir. Sözleşme, 2006 yılında TBMM'ce kabul edilmiş, T.C. halk kültürü değerlerini koruma ve yaşatma konusunda üzerine düşen görevleri yerine getireceği taahhüdünde bulunmuştur.

Şüphesiz bu maddeler uzatılabilir. Biz, kendimizce önceliği olduğuna inandıklarımızı sıraladık.

Biz 100. yılla ilgili yazılarımızı kaleme alırken 2013'te önemli bir sözlük masamıza gelmişti: Ahmet Şenol; Halk Kültürü ve Etnografya Terimleri Sözlüğü, Ankara 2013, 395 s.

Sözlüğün yazarı Ahmet Şenol, halk oyunları oynayarak halk kültürü çalışmalarına başladı. Ankara İTİA İşletme Muhasebe Bölümünden mezun oldu. TEK'te önemli görevler üstlendi. Hayatının önemli bir bölümünü halk oyunları öğrenme, öğretme, yarışmalarda seçici kurul üyeliği, yayın hazırlama, giysi, aksesuar koleksiyonu oluşturma çalışmalarına ayırdı. DTCF Türk Halk Bilimi Bölümünde halk oyunları dersleri verdi (1993–2002). Halk Oyunları Bibliyografyası I-II (1989–1996), Türk Halk Oyunları Terimler Sözlüğü (1998), Türk Halk Oyunları Giysileri (1999), Halk Kültürü Ürünleri ve Etnografik Malzemeler Koleksiyonu

(2008), Halk Kültürü (2014) kitapları ve çok sayıda makalesi ile Cehri/Şiirlerim'i (2013) yayımlandı. Niğde Sevdalısı Naci Şiri (2016), Duayen Bir Niğdeli/Hürrem Kubalı (2016) son kitapları. Ulukışla (2013) kitabına büyük katkısı da olduğu biliniyor. 76.014 sayfadan oluşan Halk Oyunları DVD Arşivi'ni 2012 yılında araştırmacıların hizmetine sundu. Zengin halk kültürü kitaplığını, Eskişehir Anadolu Ünv. Kütüphanesine bağışladı.

Ahmet Şenol, sözlüğünü hazırlama amacını kitabın arka kapağında şöyle açıklamış: "Bu sözlükte amaç olarak, halk kültürü ile uğraşanların genel bir sosyal bilgilenmesi göz önünde tutulmuştur… Bu sözlüğün başka bir amacı da sahada derleme ve inceleme planlayan amatörlere ve uzmanlara ışık tutarak; görme, öğrenme, öğretme, irdeleme ve sergileme safhalarında yardımcı olabilecek ek bilgiler sunmasıdır."

2014'te BAL-TAM Türklük Bilgisi'ndeki (S 20, 3/2014, s. 375-78) tanıtım yazımızda bir eleştiride bulunmuş, sözlükten yararlanma konusunda koyduğu yararlanma sınırlarını (0 sınır) kaldırmasını önermiştik. 10 Aralık 2016 tarihinde TTK Salonundaki HKAK Ödül Töreni sonrası yaptığımız görüşmede eleştirilerime hak vererek, ikinci baskıda düzelteceğini söylemesi üzerine bu yazıyı yazmak farz oldu. Gerçekten de, bir bilim dalında en zor eser, sözlüktür. Sonra bibliyografya ve ansiklopedi gelir.

Ahmet Şenol, bibliyografyadan sonra sözlük alanına da cesaretle el atmış, halk oyunları ağırlıklı sözlüğünü, halk bilimcilerin kullanımına sunmuştur. İçinde halk kültürü ve etnografyanın tüm dallarıyla ilgili 2325 terim vardır. İddialı bir eserdir. Hiç olmamasından, böyle olmasına itiraz etmememiz gerekir. Bu alanda içeriği biraz farklı benzer bir terim sözlüğü de Prof. Dr. Erman Artun'a aittir: Ansiklopedik Halk Bilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü: Terimler, Motifler, Kavramlar, Adana, 2014, 523 s. Karahan Kitabevi.

Şenol'un ansiklopedik halk kültürü ve etnografya terimleri sözlüğünün eksikleri, yanlışları mutlaka vardır. Bu husus, kullandıkça ortaya çıkacaktır. Sözlükten yararlananlar, belirledikleri eksik ve yanlışları hazırlayana bildirirlerse ikinci baskı daha mükemmel hâle gelecektir.

Bu tür iddialı sözlükleri hazırlarken çok değil üç-beş kişilik bir danışma kurulundan yararlanılması, bu kişilerin de danışma kurulu olarak adlarının ikinci sayfada yer alması birçok eleştiriyi önleyebilirdi. TDK'nin terim sözlükleri hazırlanıp yayımlanırken mutlaka ilgili bilim dalı mensuplarının bilgisine başvurulur. Çünkü, bu terimleri yazılarında kullanacak, öğrencilerine öğretecek kişiler bunlardır.

Meslektaşlarımızın, sözlüğü inceleyip görüşlerini açıklamaları, hiç beğenmeyenlerin ise daha iyisini hazırlamaya hemen başlamaları gerekir….

1. Tan, Nail (2013), "Türkiye'de Halk Bilimi Çalışmalarının 100. Yılı", Türk Edebiyatı, S 748, 8/2013, s. 56-59.
Tan, Nail (2013), "Türkiye'de Halk Bilimi Çalışmalarının 100. Yılını Kutlarken", Folklor Edebiyatı, S. 75, 2013/3, s. 237-243.
2. Tan, Nail (2014), "2013'ün En İddialı Halk Bilim kitabı Bir Sözlük Üzerine", BAL-TAM Türklük Bilgisi, S. 20, 3/2014, s. 381-384.

23 NİSAN ÇOCUK BAYRAMI

Harika UFUK

Dünyanın yegâne çocuk bayramı,
Atatürk'ümüzden armağan bize,
Unuturuz o gün kederi, gamı,
Sevinçler yerleşir gözlerimize.

Yirmi üç Nisan'da meclis kuruldu,
Yüce Türk Milleti huzuru buldu,
Padişah var iken halk ona kuldu,
Atatürk düşmanı getirdi dize.

Yirmi Üç Nisan Bin Dokuz Yüz Yirmi,
Kimi sevindirmez söyleyin kimi?
Bayrakla donatın her bir ilimi,
Çocuktan mutluluk yayılsın size.

Harika çocuğum sevgim yayılsın,
Güzel elbiseme herkes bayılsın,
Bu günü unutan artık ayılsın,
Atatürk yolunda bağlıyız ize.

DÜŞMAN TAŞ OLSUN MEHMET'İM

Fatma Özger BİLGİÇ

Mehmet'im bayrağa sarılı geldi
Dayanılmaz acı yüreği deldi
Akan gözyaşlarım durmayan seldi
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

Döşüm yangın yeri içim yanıyor
Yürek, Mehmet'imi her an anıyor
Canım çok acıyor, zor dayanıyor
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

Çok emekler verdim bir gün doymadım
Kimseyi yerine inan koymadım
Sana gözüm gibi baktım kıymadım
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

Hainler sanıyor bu iş olacak
Mehmet'in yurduna düşman dolacak
Hayır bura bizim bizim kalacak
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

Gittin, etle tırnak ayrıldı tenden
Sen canda can idin, aldılar benden
Rabb'im, yandım sabır isterim senden
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

Özger acısını içine gömer
Düşman sevinmesin Muhammed, Ömer
Şefaat eyle ey büyük peygamber
Sana kıyan düşman taş olsun yavrum!

HAİKULARLA SUYUN BEŞ HÂLİ

Bekir OĞUZBAŞARAN

Yalın hâli: Su
Ek almamış durumu
Saf ve duru su

-i hâli: Suyu
Hafife alma suyu
Boğmaktır huyu

-e hâli: Suya
Görmeden girme suya
Dalma uykuya

-de hâli: Suda
Sanma aç kurt uykuda
Ölüm pusuda

-den hâli sudan
Kün'le bizi Yaradan
Yarattı sudan…

SOKRAT OKUYAN KÖYLÜLER

Fazlı KÖKSAL

"Sokrat Okuyan Köylüler" tanımlaması Thomos More'un Ütopya'sından, Campanella'nın- Güneş Ülkesi'nden, Francis Bacon'un Yeni Atlantis'inden veya başka bir ütopik metinden alınmadı… Sokrat okuyan köylüler, 1940'ların bir Türkiye gerçeğiydi…

Bu ülkenin tam ortasında, bozkırın göbeğindeki Nevşehir'in Ürgüp ilçesine bağlı bazı köylerde, bundan 60 yıl kadar önce, yaşlısıyla, genciyle, kadını ve erkeğiyle köylüler okuyorlardı… Batı klasiklerini; Tolstoy'u, Balzac'ı, Hugo'yu okuyorlardı… Doğu klasiklerini; Sadi'yi, Mevlana'yı, Hayyam'ı okuyorlardı…. Klasikleşme yolundaki Türk yazarlarının romanlarını; İntibah'ı, Yaban'ı, Handan'ı, Sinekli Bakkal'ı, Gülyabani'yi okuyorlardı… Roman okuyorlardı, şiir okuyorlardı, deneme okuyorlardı… Ve hatta Eflatun'un "Sokrat'ın Savunması"nı okuyorlardı…

İşine âşık, farkındalık ve farklılık yaratma arzusundaki bir kütüphane memuru, eşeğinin sırtına yüklediği sandıklarla köy köy dolaşıyor kitap dağıtıyor, daha sonra kitapları topluyor, toplarken yeni kitaplar dağıtıyordu… Ürgüp'teki kütüphane memuru Mustafa Güzelgöz, erkekleri kahvehaneden, kadınları çeşme başı sohbetlerinden kaldırarak kitap okutmaya başlatmıştı..

Mustafa Güzelgöz'ün hikâyesi; bir masal kadar şaşırtıcı, bir düş kadar renkli, ancak bir hayal âleminde gerçekleşebilecek kadar ütopiktir.

Mustafa Güzelgöz 1921 yılında Ürgüp'te doğar. Ürgüp ortaokulunu bitiren Mustafa 17 yaşında iş bulmak, aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla, taşı toprağı altın olan İstanbul'a gider.. Tiftik ve Yapağı Dışsatım Birliği'nde depo memuru olarak işe başlar.. İkinci Dünya Savaşı tehdidi gündeme gelince 1940 yılında 19 yaşında askere gider, 3,5 yıl süren askerliğin dönüşünde Ürgüp'e gelir… Amacı yine İstanbul'a gitmektedir… Ancak ailesi Ürgüp'te kalması konusunda ısrarcı olur. Onları kırmamak için bir süre daha Ürgüp'te kalmaya ikna olur. Günlerini Ürgüp'te arkadaşlarıyla futbol oynayarak geçirir. Güzelgöz'ün futbola olan ilgisi ve bilgisi, bir futbol hastası olan kaymakamın dikkatini çeker. Kaymakam Fahri Cıngın Mustafa'ya gençlere futbol çalıştırırsa iş bulacağı sözünü verir. Ürgüp'teki tarihi Tahsin Ağa Kütüphanesi'nin memuresi Şevkiye Aydemir'in 1944 yılında emekli olması üzerine onun yerine Kütüphane Memurluğuna atanır. -Burada bir parantez açarak, o tarihte henüz 21 yılını dolduran Cumhuriyetimizde kadın memurların emekliliği hak ettiğine dikkat çekmek isterim. O tarihlerde, dünyanın pek çok ülkesinde kadınlar çalıştırılmıyordu, çalışanların ise sosyal güvencesi yoktu.-

Kütüphanecilik alanında herhangi bir bilgi birikimi olmayan Güzelgöz, göreve başlar başlamaz; kendisini yetiştirmek amacıyla kütüphanecilik üzerine yazılmış kitaplar temin edip onları okumaya başlar. Sonra Ürgüp'ün ileri gelenleri ile konuşup, onları ellerindeki kitapları Kütüphaneye bağışlamaya ikna eder. Daha sonra büyük kentlerdeki tanınmış Ürgüplülere el yazısıyla onlarca mektup yazarak, kitap yardımında bulunmalarını talep eder. Hemşerileri onun bu gayretinden etkilenirler, kütüphaneye aylarca koli koli kitap gelir. Mevcut kitaplar ile bağışlanan kitapları, etiketler, ciltler ve kataloglar…

Kütüphanedeki kitap sayısı artmakta ancak kütüphaneye yalnızca ders çalışmak isteyen öğrenciler ve kitap meraklısı birkaç müdavim dışında kimse gelmemektedir. Güzelgöz, kütüphaneyi sosyalleşme merkezi olarak kahvehanelere karşı bir seçenek haline getirmek istemektedir. Ürgüp halkını kütüphaneye çekebilmek amacıyla topladığı yardımlarla kütüphaneye bir radyo alır. O yıllarda radyo çok çok pahalıdır, bırakın evleri, kahvehanelerde bile radyo yoktur. Biri şehir kulübünde, diğeri kaymakamlıkta, birisi halkevinde olmak üzere toplam 5-6 radyo ya var ya yoktur… Radyo olan yerlere girebilmek de belli kurallara tabiidir. Şehir kulübüne ancak üye olanlar girebilmekte, halkevinde radyo belli saatlerde açılmakta, radyo olan bir kahvehanede de sık sık çay servisi yapılmaktadır. Kütüphanede radyo dinlemek herhangi bir kurala tabii olmadığı için, Tahsin Ağa kütüphanesi radyo dinlemek isteyenlerle dolup taşmaktadır. Gelenler önceleri ayıp olmasın diye kitap alıp okumaya başlamış, daha sonra bazılarında kitap okumak alışkanlık halini almıştı.

Ürgüplü erkeklerinin küçümsenmeyecek bir bölümünü kütüphane ile tanıştırmasına rağmen Mustafa Güzelgöz yeterince mutlu değildir. Kütüphaneye kadınların ilgi göstermemesi mutluluğunu önemli ölçüde gölgelemektedir. Kadınları da kütüphaneye çekmek için çareler arar. Kütüphaneye dikiş makinesi koyarsa, kadınların kütüphaneye ilgi göstereceklerini düşünür. O tarihte Türkiye'de iki dikiş makinesi markası yaygın olarak kullanılmaktadır; Zenith ve Singer. Mustafa Güzelgöz bu firmalara, kütüphaneye hediye edecekleri dikiş makinelerinin, kütüphaneye olan ilgiyi ve kitap okurluğunu artıracağını, kütüphaneye konacak makinelerin o markanın reklamı da olacağını belirten ve dikiş makinesi talebini içeren birer mektup yazar. Bu çağrı cevapsız kalmaz. Zenith sekiz adet Singer de bir adet dikiş makinesini Tahsin Ağa kütüphanesine gönderirler… Bu olay belki de ülkemizdeki ilk sponsorluk faaliyetidir… Mustafa Güzelgöz Salı gününü kadınlar günü yapar. Kumaşını ipliğini alan kadınlar Salı günü kütüphaneye koşar. Makine kullanmayı bilen kadınların yardımıyla dikiş kursları açılır. Kadınların kurs saatlerinde dikiş, nakış, moda, yemek yapımı ve çocuk bakımı ile ilgili dergi ve kitapları göz önüne koyarak, kadınları kitaba alıştırır, kitapla tanıştırır. Dokuz makine yetişmediği için makinelerin başında kuyruklar oluşur. Sıra bekleyen kadınlar okumaya başlar. Moda ve yemek yapımı ile ilgili kitaplarla kitapla tanışan kadınlar, zamanla roman okumaya başlarlar. Kerime Nadir ve Esat Mahmut Karakurt okuyarak roman okumaya adım atan kadınlar, daha sonra Reşat Nuri'yi, Halide Edip'i ve hatta Batı klasiklerini okumaya başlarlar…

Mustafa Güzelgöz, rutubetli bir odaya konduğu için yer yer bozulma, küflenme belirtileri gösteren el yazması kitapları da, uzmanlarından görüş alarak kurtarır.

Mustafa Güzelgöz, zaman zaman Kaymakam'ın köylere yaptığı ziyaretlere ilçede görevli diğer memurlarla birlikte katılmaktadır. Bu ziyaretler sırasında emniyet amirine, doktora, veterinere, ziraat mühendisine yakınlık gösteren köylülerin kendisi ile hiç ilgilenmediğini görür. Bunun nedenini kendi kendisine sorgular, her kamu görevlisi kendi çapında köye ve köylüye hizmet götürmektedir. Kütüphane memuru olarak kendisinin köylüye hiç hizmet götüremediği için üzülür. Kendi kendine "köylüye nasıl hizmet götürebilirim?" diye düşünmeye başlar… Çerçiler gelir aklına. Çerçiler, ipliğinden kumaşına, çatal bıçağından tenceresine, kolonyasından yazmasına köylünün ihtiyacı olan eşyayı eşeğe yükler, köy köy dolaşarak bunları satarlar, çoğu zaman da köylünün ürettikleri ile takas ederlerdi. "Ben de kitapları çerçi gibi, sandıklara doldurup köylere götürebilirim, onlara okunmak üzere emanet kitap veririm, daha sonra geri alır, yeni kitaplar alırım" diye düşünür. Fikrini eşine açınca; "Deli misin Mustafa! Ne işin var eşekle, köyle… Bunu yaparsan sana fazladan maaş mı verecekler?" diye tepkisini dile getirir. Ama Mustafa Güzelgöz kafaya koymuştur bir kere. Ertesi gün, Ürgüp'teki tek marangozun yolunu tutar. İki adet sandık siparişi verir. Bir eşek satın alınır. Sandıklar, eşeğin sırtındaki semere uyumlu şekilde yapılır… Sandıkları teslim alınca, sandıkların içindeki raflara kitapları yerleştiren Mustafa Güzelgöz kütüphanenin kapısına "Köylere kitap dağıtımı için gideceğimden kütüphanemiz …….. günleri kapalıdır." Yazısını asar ve eşeği Yüksel ile birlikte köylere yolculuğunu başlatır. Her köyde muhtar, öğretmen ve imamı ziyaret ederek, onları bilgilendirir. Köy odasına veya okula köylüleri toplar, onlara kitapları tanıtır, emanet kitap defterine kayıtlayarak isteyen köylülere kitaplar teslim eder, köye bir sonraki gelişinde okunan kitaplar teslim alır yeni kitapları verir. Köylülerin; Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Battalgazi, Ali'nin Zülfikarı, Hayber Kalesi Cengi gibi kitaplarla başlayan okuma yolculukları zamanla çeşitlenmiş bazı köylüler Batı Klasiklerini okumaya başlamışlar. Hatta Eflatun'un "Devlet" ve "Sokrat'ın Savunması" kitaplarını alıp okuyan köylüler bile olmuş…

Mustafa Güzelgöz'ün yaptığı ile yetinmeyen, bu millete ne kadar hizmet ederse etsin yetersiz olduğunu düşünen, sürekli yeni hedeflere yönelen bir yapısı vardır. Bu defa Tahsin Ağa Kütüphanesinin binasına kat çıkmak ve gezici kütüphane hizmetinden daha çok insanın faydalanabilmesini sağlamak amacıyla iki yeni memur kadrosu alabilmek ve eşeklerin yem bedelinin karşılanmasını sağlamak amacıyla Ankara'nın yolunu tutar. Taleplerini ilgili bürokratlara iletir. Memur kadrosu alabilmek için dönemin Kütüphaneler Genel Müdürü Aziz Berker'e adeta yalvarır. Bu tür ısrarcı tavırlara alışkın olmayan Aziz Berker Mustafa Güzelgöz'den odadan çıkmasını ister. Hayalleri yıkılan Mustafa Güzelgöz genel müdürün kapısının önünde hırsından ağlamaya başlar. Bu durum Aziz Berker'e iletilince, Mustafa Güzelgöz'ün isteklerinin yerine gelmesine yardımcı olur. Hatta diğer bakanlıkların bürokratları ile görüşerek işlemleri hızlandırır. Sonunda gerekli ödenekler ve memur kadroları verilir. Alınacak

memurlarda eşek sahibi olması ve en az beş köye hizmet götürmeyi kabul etmesi ön şart olarak aranır. Sonraki yıllarda hayvan sayısı da memur sayısı da artar…

Memur sayısı artınca, Kütüphane memurluğu müdürlüğe dönüşür. Mustafa Güzelgöz de müdür olarak görevlendirilir… Daha çok köye, daha çok köylüye daha sık aralıklarla kitap ulaştırılır…

Demokrat Parti'nin iktidara gelmesinden sonra 1951 yılında halkevleri ve halkevlerine bağlı olarak köylerde çalışan Halk Odaları kapatılmıştır. Buralarda bulunan kitaplar ise dağılmış, yok edilmiş ve bir kısmı da depolarda çürümeye terk edilmiştir. Mustafa Güzelgöz Ürgüp Halkevi'nin ve halk odalarının kitaplara sahip çıkarak yok olmalarını engeller. Kapatılan halk odalarının köy tüzel kişiliğinin malı olduğunu, bunların köylü yararına kullanılabileceğini öğrenince ve bu odaları kütüphane yapabilmek için "Kütüphane Koruma ve Geliştirme Derneği" adıyla bir dernek kurar. Bu derneğe köy muhtarlarını da üye yapar. Derneğin çalışmaları sonucu ilk köy kütüphanesi Karain Köyü'nde açılır. Kısa zaman içinde kütüphaneli köy sayısı 12'ye çıkar.

İlginç olaylarda yaşanır bu arada… Mesela; sevdiği 17 yaşındaki kızı kaçır-mak isteyen bir genç, kız kaçırma suçunun cezasını öğrenmek amacıyla, Mustafa Güzelgöz'den Ceza Kanunu'nu ister. Ceza Kanununu okuyup kız kaçırırsa 7 yıla mahkûm olacağını anlayınca, sevdiğini bir yıl daha beklemeye karar verir. Bir yıl sonra kızı babasından bizzat Mustafa Güzelgöz ister ve çiftin nikah şahitliğini de o yapar…

Mustafa Güzelgöz bir yandan kütüphanelerin sayısını, bir yandan kütüphanelerdeki kitap sayısını artırmaya çalışırken diğer yandan da bir eşekle başlattığı dağıtımı 5 eşek, 2 katır ve 3 at olmak üzere toplam 10 hayvana çıkartır. Kitap götürülen köy sayısı 36'ya ulaşır. Bu 36 köyün büyük bir bölümü Ürgüp'e bağlıdır. Ancak hizmet götürülen köyler arasında Kayseri'nin Yeşilhisar ve İncesu ilçelerine bağlı köyler de vardır. Mustafa Güzelgöz'ün çalışmaları ve eşekli kütüphanecilik sistemi 1957 yılında Hayat Mecmuası'nda "Köylere giden kitaplık" adlı bir habere konu olur. Böylece adı ülke çapında da duyulur. Bu haber, Ankara bürokrasisinin konuya ilgi göstermesine ve çalışmalara destek vermesine yol açar.

Mustafa Güzelgöz yalnızca iyi bir kütüphaneci gibi değil, aynı zamanda insanına aşık bir eğitim gönüllüsü gibi çalışmaktadır… Çeşitli konularda kurslar açılmasına öncülük eder. Okuma yazma bilmeyenler için okuma-yazma, köylü genç kızlar için halıcılık, gençler için halk oyunları, çiftçiler için üzüm yetiştiriciliği ve şarap imalatı kursları; açtığı, öncülük ettiği kurslardan bazılarıdır sadece… Ürgüp bugün el halısı yapımında ve şarap imalatında dünya çapında bilinen bir ilçe olmuşsa bunda Mustafa Güzelgöz'ün küçümsenemeyecek bir katkısı vardır.

Mustafa Güzelgöz 1960 yılında yapılan askeri darbe sonrası, dönemin valisi Rafet Yıldırım tarafından geçici olarak Ürgüp Belediye Başkanlığı'na getirilir. Bir yıl süre ile bu görevi yürütür. Sonrasında çalışmaları daha çok sosyal hizmetler alanında ivme kazanır ve hepsi kendi alanında bir ilk olan çeşitli hizmetlere imza atar.

Güzelgöz, kütüphaneleri tam anlamıyla bir eğitim merkezi haline dönüştürmek için, Atatürk'ün "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur." özdeyişinden hareketle, gençleri spora yöneltmiş futbol takımının yıllarca antrenörlüğünü yapmış, birçok kütüphanenin bahçesine veya yakınındaki boş bir alana voleybol sahaları kurmuş, gençlerin futbol kadar diğer spor etkinlikleri ile de ilgilenmelerini sağlamıştır.

Karain, Mustafapaşa ve Çökek köylerinde duvar gazeteleri çıkarmış, Ürgüp ilçesinde bando kurulumuna ön ayak olmuş, ilk folklor ekibini kurmuştur.

1960'lı yıllarda yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan sinema ile Ürgüp halkını tanıştırmak amacıyla temin ettiği 16 mm'lik sinema makinesiyle köy köy gezerek kültür-sanat, tarım, hayvancılık ve gündelik yaşamı kolaylaştırıcı bilgileri içeren belgesel filmleri köylerin uygun alanlarında gösterimini gerçekleştirerek, hem köylü ile sinemayı tanıştırır hem de köylüyü çeşitli konularda bilgilendirmiştir. Ayrıca aldığı yardımlarla fotoğraf makineleri ve saydam gösterimi için bir makine almış, elektriği olmayan köylerde film ve saydam makinelerini çalıştırabilmek için bir de jeneratör edinmiştir.

Güzelgöz, sosyal ve kültürel etkinliklere öncülük etmenin yanısıra yörenin ekonomik olarak kalkınması için de çalışmalarda bulunur. Mesela; köylünün ürettiği üzümü yok pahasına sattığını görünce, köylünün elindeki ürünü değerlendirebil-mesi için Çökek köyünde, köylülerin kooperatif kurmasına öncülük eder.

1963 yılında kütüphanenin karşısındaki arsaya Ürgüp Müzesi'ni açar ve bir süre de Müze Müdürlüğüne vekalet eder.

1963 yılında ABF'deki Barış Gönüllüleri Derneği , "Dünyanın En Yaratıcı İnsanı" konulu bir yarışma açar. Yarışmaya katılacak kişilerin hayata geçirdikleri projelerin hem yaratıcı hem de topluma yararlı olması gerekmektedir. Yarışmaya Türkiye adına kimin katılacağını belirleme görevi Devlet Planlama Teşkilatına verilmiştir. Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı ön inceleme sonucunda yarışmaya Türkiye adına Mustafa Güzelgöz'ün katılması uygun görülür. Güzelgöz'ün hayata geçirdiği projeler bir dosya halinde ABD'ye gönderilir. Güzelgöz'ün projeleri yarışma jürisi tarafından beğenilmesi üzerine, ABD'li üç uzman Türkiye'ye gelerek incelemelerde bulunur. Bölgedeki yüksek okuma yazma oranı ve kütüphanecilik sisteminden çok etkilenirler. Çektikleri fotoğrafların ve olumlu görüşlerinin yer aldığı raporlarını yarışma jürisine sunarlar.

Jürinin ilk değerlendirmesi sonrasında Türkiye, İtalya ve İspanya'nın projeleri finale kalır. İspanyol aday Miguel, dağ ve ova köylerine salgın hastalıklara karşı aşı götürmüş, yaptığı aşılarla halkının sağlığını kurtarmış, özellikle çocuk ölümlerini önemli ölçüde azaltmıştır. İtalyan aday Jiordano ise köprü altı çocuklarını okutmuş onları topluma kazandırmak için uğraşlar vermiş ve bu çalışmalarından olumlu sonuçlar almıştır. Jüri üyelerinin yarısı İtalyan adayın birinciliği hak ettiği kanısındadırlar. Jüri başkanı Dwight Cook yaptığı konuşmada Güzelgöz'ün yaptığı hizmeti toplumsal bir önlem olarak gördüğünü çocukların köprü altına düşmemesini

sağladığını, bu nedenle Güzelgöz'ün projesinin ödülü daha fazla hak ettiğini söyler. Eşit olan oylamada başkanın oyu ile 21 Kasım 1963 tarihinde Mustafa Güzelgöz . "Dünyanın En Yaratıcı İnsanı" ödülünü ve "The Lane Bryant Uluslararası İnsanlık Hizmetinde Gönüllü Takdirnamesi"ni alır. Bu yarışma sonucunda Amerikan Barış Gönüllüleri kuruluşu Tahsin Ağa Kütüphanesine bir adet cip hediye eder. Amerika İktisadi Kurul Başkanı Vandayk'ın katıldığı bir törenle cip Nevşehir Valisine teslim edilir…

Güzelgöz, Kütüphane Müdürlüğü dışında on iki muhtelif kuruluşta da görev almıştır. Ürgüp'teki çoğu önemli STK'nın başkanıdır. Başarıyla ve büyük bir şevkle yürüttüğü bu görevler onu bölgesel kalkınma önderi haline getirmiştir. Bu aşamada, kıskançlık, çekememezlik devreye girer. Asli görevi olan kütüphane müdürlüğünü ihmal ettiği ve yürütmekte olduğu diğer görevlerinde şahsi çıkar sağladığı yolundaki imzasız şikâyet dilekçeleri üzerine 1972 yılında hakkında bir soruşturma açılır. Müfettiş yaptığı incelemeler sonucunda kütüphane çalışmalarını aksattığı ve görev aldığı diğer kurumların çıkarı için kullandığı sonucuna varır. Gerek amirleri, gerek ilçe eşrafı, gerekse siyasiler, Güzelgöz'ün soruşturma geçirdiği dönemde ve sonrasında onu yalnız bırakılır.

Teftiş sonucunda ücret kesimi cezası ile cezalandırılır. O da emekliliğini ister ve henüz 50 yaşında iken emekli olur. Bürokrasinin değişmeyen kuralı bir kez daha işlemiştir; "Hiçbir hizmet cezasız kalmaz".

Mustafa Güzelgöz'ün göreve başladığı 1943 yılında Tahsin Ağa Kütüphanesinde kayıtlı kitap sayısı yalnızca 2300 cilttir. 1972 yılında emekli olduğunda ise kütüphanedeki kitap sayısı 203 bine ulaşmıştır. Ayrıca onun görevi süresince köylülerce toplam 18.777 kitap okunmuştur. Sadece bu rakamlar bile Mustafa Güzelgöz'ün 28 yıllık çalışma hayatı boyunca yaptıklarının büyüklüğünü bize anlatmaya yeter.

28.Şubat.2005'de ölen Mustafa Güzelgöz'ün ilk heykeli 2006'da Ürgüp'ü süsledi. 2012 yılında Eray Okkan tarafından yapılan heykeli Maltepe Üniversitesi'nin Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesinin girişine dikildi. 2017 yılında başka bir heykelini Kartal belediyesi Kartal Meydanına dikti...

Mustafa Güzelgöz hakkında soruşturma yapan müfettişi de ona ceza veren yöneticileri de kimse tanımıyor. Ama Mustafa Güzelgöz adı bir öncü, bir yol açıcı olarak her zaman hatırlanacak…

KAYNAKÇA

- Ahmet Şerif İzgören, "Süpermen Türk Olsaydı Pelerinini Annesi Bağlardı", Elma Yayınevi, 2010
- Aydın İleri- Tayfun Talipoğlu, T., Eşekle Gelen Aydınlık, Anfora Yayıncılık, 2007,
- Hasan S. Keseroğlu (haz.), Mustafa Güzelgöz ve Eşekli Kütüphane, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi. 1991,
- Fakir Baykurt, Eşekli Kütüphaneci, Literatür Yayıncılık, 9. Baskı, 2008
- Yavuz İşçen Kapadokya'da Bir Masal Kahramanı Peribacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi Temmuz 2007 sayısı

İNSAN VE ÇERÇEVE

Mehmet BAŞ

Bomboş bakışlar arasından geçiyorum. Manalı görünmeye çalışan birkaç bakış arasından içine girebileceğim bir çerçeve seçmeye çalışıyorum. Değişik çerçeveler dikkatleri üzerine çekiyor. Kiminin kenarında altın yaldızlar. Kimi çerçeve ise daima değişen renklerle ve ışık oyunlarıyla süslenmiş. Herkesin elinde baktığı duruma uygun bir çerçeve var. Bakışların odağında bomboş çerçeveler. Duruma göre içine girecek resimler değişiyor.

Düşünüyorum da, insan neden bakış açısını bir çerçeve içine sığdırmaya çalışır. Bu sadece ihtiyaç ve menfaat duygularıyla izah edilebilir mi? Esasında insanın zayıflığı ve kısıtlılığı her şeyi aynı anda içine alacak bir ufuktan yoksun oluşu anlamı yakalamak için onu çerçeve kullanmaya mahkûm etmektedir. İster bunun adına algıda seçicilik diyelim ister irade tezahürü, her durumda insan bir çerçeve içine düşüncelerini ve duygularını sığdırma gayretine düşüyor.

Bilim ve sanat isimli iki büyük çerçeve bu durumun adını koyarken değişik kelimeler icat etmekten hiç çekinmemiş. İdeoloji, paradigma, akım vb. isimlerle çerçevelere bir isim takmış. Fakat insan nereye giderse gitsin büyük ve küçük çerçevelerin dışına bir türlü çıkamamaktadır. Alınyazısı veya kaderi bir çerçeve gibi inançların duvarına asmışlar. Şahsen ben kadere boyun büküşümüzün adının hiçbir çerçeveye sığmayacağını düşünmekteyim. Çünkü kaderin bütün çerçeveleri yerle yeksan edişine hepimiz şahidiz.

Çerçevelerin boyutları ve kullanım amaçları farklı farklı. İdeolojilerin oluşturduğu çerçeveler içine aldığı resimleri hipnotize etmekte. Kitlesel bir sarhoşluk ile bütün dünya aynı çerçevenin içinde sığdırılmaya çalışılmakta. Bazı çerçeveler ise bencilliğin duyuru ilanı gibi durmakta.

Hayatın her sahnesinde bir çerçeve ile karşılaşmak mümkün. Tüm bu çerçeveleri ele alırken yine çerçeveleri kullanıyoruz. Bu durumda sosyolojinin çerçeveleri ile toplumu, tarihin çerçeveleri ile geçmişi, psikolojinin çerçeveleri ile insanı ele alırken ne kadar bağımsız ve objektif olabiliriz ki. Esasında antipatilerin ve sempatilerin gölgesinde kalmaktan başka elimizden başka bir şey gelmemekte.

Şöyle bir kavramların ve kelimelerin ötesine doğru gidersek, şehrin karanlık ve ıssız kesimlerinde ise artık kullanılmayacak olan değişik çerçevelerin hurdalıkları göze çarpıyor. Bugünün eskiyecek olan çerçeveleri arasında dünün eskimiş çerçevelerinin kaderini görmek mümkün. Bu oluş ve tükeniş seremonisi içinde insan bir rüyanın içinde başka rüyalara dalıp durmakta.

Ben hayata ve insana bakarken çerçevesiz bakmaktan yanayım. Eğer bakış açıma illa bir çerçeve girmek zorundaysa " Yunus Emre'nin "Yaradılanı severim, Yaradandan ötürü" düsturu gelsin isterim. Kimseyi yok saymadan, kimseyi kırmadan kimseyi üzmeden yaşayıp emanet olan canımızı canana onurla ve izzetle teslim etmekten daha güzel bir çerçeve göremiyorum.

Evet, hayat bir çerçeve içinde başka çerçeveleri seyredip durmaksa ve yaşamak sınırları olan bir düşün eteklerine tutunmaksa insan hiç olmazsa iç dünyasında bütün çerçeveleri kırıp çerçevesizliği bir çerçeve yapabilir. Belki o zaman karşılıksız sevmeyi ve menfaatsiz bakmayı öğrenebilir.

GÖLGECİNİN GÖLGESİ

Ali Rıza KAŞIKCI

İşsizdi. Issızdı. Yaşadığı gerçek ya da rüya değildi. Gökleri arşınlıyordu bakışları. Sanki kendisi yürümüyordu da yeryüzü bir bant gibi ayaklarının altından kayıp gidiyordu. Dolaşıyordu başıboş sokaklarda. Başıboştu ama sonu dolu muydu sokakların?

Bir parktaki boş banka ilişti gözleri. Ansızın oturdu oraya. İki çocuk oynuyordu ilerde. Biri diğerini salıncakta sallıyordu. Gökyüzüne ulaşmaya çalışıyordu sallanan çocuk. Az ileride yaşlı, kalın gözlüklü bir kadın iri şişlerini batırıyordu örgüsüne.

Yerinden kalktı koyu gölgeli adam. Yüreğinde ince bir sızı ahenkle dans ediyordu. Dudaklarında bir şarkı vardı dünden kalma. İşsiz ve ıssız bir gençti işte. Kendisinden milyonlarca örneği olan bir canlıydı. Dükkânların yanından geçiyordu. Parlak camekânların önünden. Bir yazı ilişti gözüne. "Devren Satılıktır." "İyi de hangi parayla?" dedi, içindeki ses. Doğruydu. Parası yoktu. Ama bir miktar umudu vardı. Umut ile devren satılık bir dükkânı alabilir miydi?

İçeri girdi koyu gölgeli adam. İhtiyar bir adam oturuyordu tahta masanın yanında. Epeyce yorgundu. Gözlerinden okunuyordu. Selam verdi koyu gölgeli adam. Selamını aldı ihtiyar adam. Buyur etti. Karşılıklı bakıştılar bir süre. Sonra nereden gelip, nereye gittiklerini sordular birbirlerine. Genç olan Allah'tan geliyor; ihtiyar ise Allah'a gidiyordu.

Dükkânda gözlerini gezdirdi. Raflarda şişeler vardı. Her şişenin içinde koyu bir karanlık. "Bu nedir?" diye sordu ihtiyara. "Bunlar mı? Bunlar gölgedir. Bu benim işim. Gölge satarım ben!"

Koyu gölgeli, işsiz ve bir o kadar da ıssız adam konuştu. "Gölge mi satıyorsun?" Çok şaşırmıştı. Derken ihtiyara dükkân hakkında sorular sormaya başladı. Telkin ve teslim olana kadar sordu. Sonunda dükkânı almaya karar verdi. "Ama hangi parayla?"

Yaşlı adam dükkânı verdi umut ile. Senden dileğim, dedi sadece. Buradan kazandığının yarısını bana getir. Diğer yarısı senin. Bir de tek bir öğüdüm var. Güneş battıktan sonra sakın ha kimseye gölge satma! Sakın!

Söz verdi koyu gölgeli adam. "Güneş battıktan sonra asla satmam!" O zaman, dedi. "O zaman kendi gölgeni bir şişeye koyup en üst rafa koy. Yarından sonra dükkân senindir. Bundan sonra gölgeci sensin. Unutma!"

Gölge/sizlere Ömür!

Adam gölge satıyordu. Şaka yapmadan. İndirim günleri düzenliyor, raflara ilanlar asıyordu. "Bir gölge alana ikinci gölge yarı fiyatına!" "Gölgelerimiz ömür boyu garantilidir." "Eski gölgeni getir, yenisini götür." "Sezon sonu gölgelerde büyük kampanya!"

Bazen dükkânın önüne çıkıp bağırıyordu. Paranın tadını almıştı bir kere. "Evet, baylar bayanlar. Gölgelerimiz su geçirmez, eskimez, yırtılmaz. Söz dinler. Siz nereye giderseniz oraya gider, siz nereye gitmezseniz oraya gitmez. Ağzı da yoktur dili de. Tam sizlere göre. Gölgede durmayın. Gelin siz de bir gölge alın, sizin gölgenizde dursunlar. Gölgede duranın, gölgesi olmaz…"

Gölgeci, ihtiyara verdiği sözü tutuyordu. İhtiyarın nafakasını günü gününe teslim ediyor, güneş battıktan sonra kimseye gölge satmıyordu. Ta ki bir gün çok zengin bir adam çıkıp geldi. Tam güneş batmak üzereydi. Bir gölge istediğini söyledi. Gölgeci, güneşin battığını, kendisine gölge satamayacağını söyledi. Zengin adam çok ısrar etti. Paradan, altından, akçeden bahsetti. Sonunda gölgeciyi ikna etti. Bin altın verip, bir gölge aldı zengin adam. Hızla uzaklaştı sonra ikisi de dükkândan. İkisi de bahtiyardı.

Yıllar geçti aradan. Gölgeci zengindi artık. Her şeyi vardı, yokluktan başka. Dükkânın eski sahibi de ebedi âleme intikal etmişti. Artık işsiz ve ıssız da değildi.

Koyu gölgesini sorarsanız eğer…

Sormayın! O gün zengin adama sattığı kendi gölgesiydi.

BÜYÜK KAYIBIMIZ

Terzi Ahmet Özmel ve Huriye Özmel evlatları İsmail Özmel'in, Aysel Okay'ın kardeşleri, Gülseren Özmel'in eşi, Ecz. Ahmet Özmel, Huriye Özmel, Şerife ve Yusuf Kenan ve Mustafa'nın babaları, Dr. Selçuk Özmel ve Bekir Serdar Özmel'in amcaları

Şair HASAN HÜSEYİN ÖZMEL,

18 Mart 2018 günü Tarsus'ta vefat etti. Tarsus mezarlığına defnedildi. Büyük kaybımıza Allah'tan rahmet yakınlarına başsağlığı ve sabır diliyoruz.

İsmail Özmel, altmış yılın birikimiyle kaleme aldığı bu eseriyle bizi düşünmeye ve hoşgörüye davet ediyor. Avrupa medeniyeti kimin, bir kısım muhafazakârlar gerçek tarihe dönmeyi niçin istemiyor, çağın kazanımları bir kısım muhafazakârları da ilgilendiriyor mu? Ve benzeri birçok hayati soruya çözümler ve teklifler sunuyor. Ülke meselelerine eleştirel bir bakışla çağdaş değerlere, ülkemizi ve milletimizi ayakta tutan değerlere sahip çıkmamız gerektiğini anlatıyor.

Konuları ve meseleleri yerli yerine koyamamak, hayatı, ahlakı, dini, ilmi ve sanatı aynı kefeye sıkıştırma gayretleri kültür hayatımızda bir duraklamayı hatta bir geri gidişi de beraberinde getiriyor. Bunun temelinde çağı, insanı ve İslam'ı kavrayamamış bir mantığın olduğunu görmemek mümkün değildir.

Kendisini muhafazakâr olarak adlandıran birçok insan, gerçekte korumamız gereken değerler üzerine yoğunlaşmak yerine kulaktan dolma eksik bilgilerle büyük iddiaların peşine düşüyor. Hatta yöneticilere yön vermek gibi hiç de görevi olmayan sahalara el atıyor.

Bu eserde muhafazakâr düşünce ve medeniyet konularında birçok tereddüte son verecek bir dikkati ve belki de cevap aramaya vakit bulamadığınız güncel birçok sorunun cevabını bulacaksınız.

9 771306 373006

74.SAYI 7 TL
AKPINAR : Yeni Çarşı İş Merkezi
B / Blok • NİĞDE